

EENA
20

EENA 20
Ettevõtlikud Eesti naised läbi kahe aastakümne

Väljaandja BPW Estonia

Ajalootekst Reet Made
Isikulugude tekst Hille Karm
Toimetaja Eve Tammaru
Arhiiv Karin Juhat, Riina Piigli
Summary Riina Kütt
Kujundus Reklaamiagentuur Hunt
Paber Antalis AS, Arctic Volume 130 g/m²
Trükk Greif

Toetajad Yvelin Karu-Veskioja, Külli Meister,
Lee Murrand, Pille Ruul, Kaja Sakala

© 2012 BPW Estonia
ISBN 978-9985-837-05-4 trükis
ISBN 978-9985-837-06-1 pdf
www.bpw-estonia.ee

EENA

ETTEVÕTLIKUD EESTI NAISED
LÄBI KAHE AASTAKÜMNE

BPW Estonia head tavad

Ütlen teisele liikmele sina.

Pea lugu meie märgist ja kannan seda igal sobival juhul.

Aitan kaasliiget igas olukorras ja igal võimalusel, võttes tema palvet enesestmõistetavana.

Hindan oma ja teiste aega ning täidan lubadused täpselt.

Probleemid räägin selgeks kõigepealt organisatsiooni sees.

Võtan osa aastas vähemalt neljast organisatsiooni üritusest. Eriti tähtsaks pean aastakoosolekut ja puudun sealt ainult väga mõjuval põhjusel.

Tajun oma seotust nii klubide kui ka rahvusvahelise föderatsiooniga ning tunnen huvi nende tegevuste vastu. Välisreisil otsin võimaluse korral üles sõsarklubi selles riigis.

Olen siiras, ei salli keerutamist ega intrigeerimist. Kaasliikmetega suheldes lähtun meid ühendavast, mis võimaldab olla vastastikku kasulikud. Tunnen teiste saavutustest samasugust rõõmu nagu oma kordaminekutest.

Püüdlen positiivse ellusuhtumise poole. Mõtlen hästi enesest ja teistest ning püüan seda nii sõnade kui tegudega tõestada.

Kingin iga päev vähemalt kolm roosi: ütlen teistele vähemalt kolm head sõna või soovi.

Esmakordselt avaldatud EENA Teatajas sügisel 1997

Ühisel laeval targalt ja tarmukalt, naiselikult ja naeratades

Pille Ruul

BPW Estonia president alates 2010. aastast.
Sotsiaalministeeriumi peaspetsialist.
Nelja lapse ema.

BPW Estonia, varem tuntud kui Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon ehk EENA, on mu meelest nagu Eesti lipulaev, mis on seilanud rahvusvahelistel vetel juba 20 aastat. Aeg-ajalt teeb see laev peatusi mõnes sadamas, et vahetada kasulikke kogemusi, olla kursis uuemate arengutega, täita teadmiste varusid, võtta peale uusi teelisi, täpsustada marsruuti ning seada uusi sihte.

Laeva loojad on järginud parimaid kodumaiseid ja rahvusvahelisi kogemusi, panustanud hoole ja armastusega aluse valmimisse ning tugevusse. Laevale anti naiselik nimi – EENA. Algusest peale olid suurimaks aardeks pardal olevad mitmekülgsed huvidega, erinevate oskuste ja kogemustega ettevõtlikud ja töökad liikmed. Laeval olla oli uhke ja hää, selline keskkond pakkus väärt arenguvõimalusi ning kogemusi. Eesti ettevõtlike naiste lipulaev oli hinnatud ja oodatud nii kodumaal kui ka võõrsil.

Mina astusin pardale 2000. aastal ja tundsin kohe, mida tähendab olla suure rahvusvahelise äri- ja ametinaiste võrgustiku liige – samal aastal korraldas EENA BPW Euroopa kongressi Tallinnas. Ka hiljem olen saanud väärtuslikke kogemusi ning teadmisi rahvusvahelisi üritusi korraldades ja neil osaledes.

Mõni aasta tagasi sattus meie laev äkki ulgumerele ja seilas seal ilma ühtki sadamat nägemata. Laev elas üle tuuli ja tormi ning selle seintesse tekkisid mõrad. Kui reisieltskond tundis huvi, kuhu teel olakse ja millal ning kuidas laev parandatakse, arvati kaptenisillalt, et muretsemiseks pole põhjust. Laeva loojad ja paljud kaasteelised aga olid tuleviku pärast mures. Sisaliku-saarel ankrusse heites tegime otsuse võtta vastutus ning keerata uute tuulte all kurss vanade väärtuste poole.

Mine tea, kas mu kogemused dirigendina, väikeettevõtte juhina või hoopis nelja lapse emana aitasid kaasa, et julgesin ja tahtsin tormituultes juhtimisharjad haarata. Tagantjärele arvan, et määravaks sai kaasvõttelejate toetus ja ühine usk organisatsiooni väärtustesse. Pealegi, EENA „laeva” teeb omapäraseks ja tugevaks just see, et kokku on saanud väga erinevate elualade inimesed, EENA pole kaugeltki üksnes ärinaiste liit. Kogemused, mida saime tormituultes räsitud laevaga kodusadama poole tüürides, on väärtus omaette.

Praeguseks on meie laev läbi teinud tähelepanuväärseid muutusi, oleme taastanud BPW Estonia kui lipulaeva rolli: räägime aktiivselt kaasa palgalõhe teemadel, et tõhustada naiste majanduslikku iseseisvust, osaleme nõupidamistel ja konverentsidel nii Eestis kui ka välismaal, märkame ja tunnustame tublisid tegijaid. Väärtustades naise rolli ühiskonnas, mõjutame ja innustame naisi nii majanduses kui ka poliitikas astuma julgelt meeste selja tagant meeste kõrvale – targalt ja tarmukalt, naiselikult ja naeratades.

EENA „laeva” teeb omapäraseks ja tugevaks just see, et kokku on saanud väga erinevate elualade inimesed, EENA pole kaugeltki üksnes ärinaiste liit.

Selles kogumikus meenutame oma organisatsiooni sünni- ja elulugu, nii pidu- kui ka argipäevi. Portree-lood loovad ettekujutuse, kui erinevad ja samas ettevõtlikkuse poolest sarnased me oleme. Erinevus ja sarnasus kokku annavad meie organisatsioonile sisu ja hinge, sellest sünnivad meie omavaheline koostöö ja sünergia.

Kakskümmend tegusat aastat

Eesti taasiseseisvumine

Aasta oli 1992. Kas kakskümmend aastat on lühike või pikk ajavahemik? Neisse aastaisse on mahtunud kenakesti tegusaid toimetusi, samas tundub möödunu nõnda hiljutine, justkui oleks üheksakümnendate murranguline algus olnud alles eile.

Alles see ju oli, kui 1990. aasta 8. mail tunnistas eelmisel päeval asutatud Eesti Vabariigi Ülemnõukogu kehtetuks Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi ning taaskestetas, esialgu nimeliselt, Eesti Vabariigi. Võeti vastu Eesti sümboolika seadus, milles on kirjas, et Eesti riigivärvid on sinine, must ja valge, rakendati Eesti Vabariigi 1938. aasta põhiseaduse § 1, milles öeldakse sõnaselgelt, et „Eesti on iseseisev ja sõltumatu riik, kus kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas”. Moodustati Erakorraline Kaitsenõukogu.

19. augustil 1991 toimus riigipöördekatse Moskvast Tallinna suunas hakkasid liikuma sõjaväekolonnid. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu andis Eesti Vabariigi Erakorralisele Kaitsenõukogule erakorralised volitused. 20. augustist 1991 sai Eesti ajaloo suurpäev. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võttis vastu otsuse Eesti riiklikust iseseisvusest. 24. augustil tunnustas Eesti Vabariigi riiklikku iseseisvust Vene Föderatsioon. 27. augustil tunnustasid Balti riikide iseseisvust juba Euroopa Ühenduse 12 riiki.

Meie südamed juubeldasid. Lootusetuse pimedad aastakümned olid lõpuks ometi jäänud seljataha, laulva revolutsiooni viisid suul, vaatasime õnneli-

kult tulevikku. Eesti sai oma presidendi, käibele tuli oma raha. Tundsime pakitsevat indu tegutseda, ise otsustada ja oma otsused teoks teha. Et areneda, tuli käivitada loovusel ja ettevõtlikkusel põhinev majandustegevus. Kõike oli vaja. Poodides laiutas tühjus, viletsus hiilis igas nurgas nagu Väljaotsa saunas. Kõigepealt oli tarvis minema heita nõukogude-aegne tööstiil. „Mõisa kõis las lohiseb” tuli kibekähku asendada vanasõnaga „Igaüks on oma õnne sepp”.

Elagu vaba Eesti!

EENA algusaastad

Nüüd oli selge – tuumakat inimest enam ei peata, muudkui tee oma plaanid ja soovunelmad teoks. Mõtelda oli mõnus, ent tegutseda polnud kaugeltki nii lihtne. Majandusmaastik muutus väga oluliselt.

90ndate alguse kiired arengud ühiskonnas tõid kaasa hindade vabakslaskmise. Nõukogude „heaoluriik” oli toimunud toiduainete ja teenuste madalate hindadega, nüüd seadis turg elu oma reeglite järgi. Toodangunõuded muutusid, paljud asutused ja ettevõtted sulgesid ukseid sootuks. Inimesed seisid teelahkmel, sageli tuli enda jaoks leida midagi hoopis uut. Ja tõesti, miks mitte just nüüd alustada oma firmaga? Nõukogude aastate lämmatatud ettevõtlus oli silmusest pääsenud, legaalne äritegevus sai hoo sisse. Uuenenud Eestis keskenduti kõigepealt ettevõtluse õigusliku keskkonna korrastamisele ja reguleerimisele. Võeti vastu ettevõtlusseadus ja teised vajalikud õigusaktid. Riigikogu töötas nii, et selga polnud aega sirutada. Lõpuks ometi pääses turumajandus normaalselt toimima. Ettevõtlusvaim, mida 30. aastate majandusraamatutes ärivaimuks kutsuma hakati, oli saanud tegutsemisloa.

Üsna ruttu sai selgeks, et kui tahad latva ronida, hakka tüvest peale. Aga kuidas? Puudusid kogemused, eeskujud, teadmised. Äri – väärtuste loomine ja vahetusprotsess – on keeruline süsteem, meelitav ja paljulubav, samas täis kavalaid salakariseid. Ettevõtjateta pole rahvuslikku rikkust. Sestap on ettevõtlusaktiivsuse arendamine kogu maailmas valitsuste üks prioriteete. Edukal ettevõtjal peavad olema äritegevuseks paslikud isikuomadused, on tarvis vajalikke vahendeid, sobivat keskkonda ning ikka ja jälle – ärialaseid teadmisi. Just neid 90ndate alguse Eestis nappis.

Nagu ikka, loodus tühja kohta ei salli. Üheks oluliseks teadmisi pakkuvaks keskuseks kujunes Eesti Majandusjuhtide Instituut (EMI), nii edumeelselt mõtleivate töötajate, vaidluskoosolekute, ajakohaste kursuste, õppematerjalide kui ka uue mõtteviisi kujundamise kaudu. Panustati eeskätt neisse koolitusvaldkondadesse, mille teostamine polnud varem võimalik. Iseseisvumine ei tähendanud ainult uut

riigikorda, majanduselu ja mõttemaailma muutumist, vaid võimaldas ka luua suhteid teiste maadega. Lähemad sidemed tekkisidki eelkõige naabritega Põhja- ja sealsete organisatsioonidega. Meile ulatati sõbrakäsi, aidati täiendada õppekavasid, kutsuti tutvuma koolituskeskustega. Välismaa kolleegidelt eeskujuga ja abi saanud, alustati Eestis ajakohaste koolitustega. Tagasiside õppuriteelt andis ülevaate, millistest teadmistest kõige enam puudust tunti.

Soomes tutvumisreisidel käies avastati, et seal tegutseb naisettevõtjate koolituskeskus WoMen ja paljude kõrg- ja kutsekoolide juurde on loodud naisjuhtidele koolitusosakonnad. Kanadast tuldi koju teadmise, et sealmail tehakse naistele eraldi ärikoolitust. Need uudised ärgitasid tegema Eesti naistele samuti eraldi kursuseid. Seda enam, et riigiettevõtteid oli järjest suletud ning haritud ja professionaalsete oskustega naisi oli töötuks jäänud. Ennast arendada tahtvaid ja uuendustega kaasaminevaid naisi tuli toetada.

Populaarsete koolituste edendajate Reet Laja, Riina Küti ja Karin Juhati eestvedamisel loodi EMI juurde isemajandava allüksusena Naiskoolituskeskus, mis alustas naiste aktiivset ettevalmistamist turumajanduseks. Hakkasid toimuma kursused ja seminarid, õppuritele anti võimalus leida enda jaoks midagi uut oma ettevõtte loomisega. Pakuti teadmisi äri alustamisest, turundusest, rahvusvahelisest ärist, mesidest, majandustegevusest, raamatupidamisest jne. Sel ajal Eestis veel spetsiaalseid ärikoolitajaid ei olnud, alustada tuli välislooptorite abiga. Korraldajatele tegi heameelt, et kursustest võeti õhinal osa, õppijaid oli palju, teadmiste hankimise tahe suur.

EMI juurde loodi isemajandava allüksusena Naiskoolituskeskus, mis alustas naiste aktiivset ettevalmistamist turumajanduseks.

Ehkki Eesti naised on haritud ja võimekad (kõrgharitud naised meestest enamgi), oli oma firma loomine naistele ikka tõeline julgustükk. Ettevõtlus kõlas neil aastail kui võlusõna. Ja kus on öeldud, et ettevõtlusesse ei peaks naistel asja olema? Või kes sõandaks väita, et naisettevõtjad oleksid andetud ja saamatud? Et perekonnas on mehel ja naisel võrdne osa, ei kahtle keegi. Ka riigijuhtimine nõuab meespoliitikute kõrvale pädevaid ja tarku naisi. Täpselt samuti vajab naiselikku loovat mõtet, pehmemat ja emotsionaalsemat suhtumist ettevõtlusmaailma, et tasakaalustada tormakaid ja riski(hull)julgeid ärimehi.

Silmaring avardus. Õppida ja kõrva taha panna oli palju. Osa kursuslasi elas õpingute ajal koos EMI hotellis, tekkisid isiklikud kontaktid, tuldi kokku ka kursuste vaheaegadel. Tehti messikoolitusi ja seejärel sõideti koos mõnele messile. See kõik liitis. Omavahel rääkides ja probleeme analüüsides sai peagi selgeks, et Eestis puudub naisettevõtjaid ja ka muudel aladel edukalt tegutsevaid naisi ühendav organisatsioon. Selleks ajaks oli kogunenud teavet juba õige mitme rahvusvahelise naisorganisatsiooni põhimõtete ja tegevuse kohta. Neist sai eeskujut võtta, et luua Eestis oma ühing ja seejärel kaaluda hoolikalt, millise rahvusvahelise organisatsiooniga liituda või koostööd teha.

Hooandjaks osutus kontakt Rootsi eestlase Ulvi Paff-Erikssoniga, kes tutvustas Rootsi naisettevõtlusmesside ajalugu ja messe korraldavat naisorganisatsiooni. See äratas suurt huvi ja 1992. aasta kevadel Stockholmis toimunud naisettevõtlusmessist „Kvinnor Kan” („Naised suudavad”) võttis osa 20 naist Eestist. Mess oli muljetavaldav, haaratud olid paljud naiste tegevusvaldkonnad, Eestist saabunud külalistele pakuti majutust Rootsi peredes. See lõi uusi kontakte ja tugevdas koostöösidemeid. „Kvinnor Kan” messidega jäi Eesti naisettevõtjatel side paljudeks aastateks. Organisatsiooni algatajate grupist käisid Reet Laja, Eva Kraav ja Malle Lind 1992. aasta kevadel ja sügisel Rootsis. Sattuti suurejoonelisele Rootsi äri- ja ametinaiste koolitusele ning isiklike kontaktide kaudu tekkisid sidemed sealsete naisühingutega.

Esimeste eestlastena „Kvinnor Kani” messil Eesti boksist

EMI

NAISKOOLITUSE KESKUS

Edukas tulevik naistele

- * Koolitus ja arendamine
- * Konsultatsioonid
- * Uurimisprojektid
- * Võrgustik ja kontaktid
- * Teabeteenused

Sätiste tee 21, Tallinn EE0034
Tel 521 616, fax 521 625

Taust ja eesmärgid

EMI Naiskoolituse keskus loodi EMI alluvuses 1993. aasta jaanuaris.

Keskuse eesmärgiks on pakuda naisettevõtjatele, -juhtidele ja -spetsialistidele koolitust, konsultatsiooni ja tuge alljärgnevates valdkondades:

- äri alustamine ja juhtimine;
- äri edasiarendamine ja laiendamine;
- kodumaiste ja rahvusvaheliste ärikontaktide edendamine;
- juhtimisoskused ja professionaalne areng;
- ümberõpe;
- osavõtt avalikust elust kohalikul ja riiklikul tasemel.

Keskuses töötab kolm koolitaja-konsultanti. Koostööd tehakse paljude tuntud eesti lektorite ning konsultantidega.

EMI Naiskoolituse keskuse tegevus rajaneb naistel põhprintsübil

OSKUSTEAVE: ärilise kallakuga praktilised koolitusprogrammid ning äri- ja juhtimisalased konsultatsioonid; ettevõttesisesed kvalifikatsiooni tõstmise kursused

JÄRJEPIDEVUS: rõhuasetus pidevõppe vajadusele kohe ja kiiresti muutuva äri- ja majanduskeskkonna ning tööjõuturu vajadustega nii baas- kui jätkakursuste kaudu

KOOSTÖÖ: ühistegevus ja kontaktid teiste Eesti koolitus- ja konsultatsioonifirmadega ja Lääne analoogiliste organisatsioonide, lektorite ja spetsialistidega

VÕRGUSTIK: naisettevõtjate ning kursustel osalejate andmebaasi koostamine ja täiendamine hõlbustamaks ärikontaktide loomist ja edendamist ning informatsiooni vahetust nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil

EMI Naiskoolituse keskuse tegevust tutvustav voldik

Rootsis messikoolitusel osalenud kohtusid Käbi Lareteiga

Teabe hankimine traditsioonilisel moel – suust suhu – osutus taas edukaks ning sama aasta kevadest said ettevalmistused oma organisatsiooni loomiseks täishoo.

tulekut raskuste kiuste. Organisatsiooni nimi lühendatult EENA kui kena naisenimi meeldis kõigile ning leiti, et see on uuele naisühingule igati sobiv.

suuremasse auditooriumisse kogunes asutamiskoosolekule üle Eesti 50 naist, kes olid valmis astuma Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni liikmeks ja jagama selles assotsiatsioonis ühiseid rõõme ja muresid. Seadsime põhikirjas endale eesmärgiks kaasa aidata naiste oskuste ja võimete arendamisele, omavaheliste kontaktide loomisele ja rahvusvaheliste sidemete arendamisele, Eesti naiste saavutuste ja kordaminekute tutvustamisele ning võimalusele juhtida avalikkuse tähelepanu naiste probleemidele.” Asutajaliikmeid oli 46.

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni nime alla koondusid naisjuhid ja naisedtevõtjad, samuti oma erialal pädevad ja edukalt tegutsevad ametinaised.

Alustati põhikirja koostamisega, projekti eeskujuks võeti mõneti Eesti Konsultantide Assotsiatsiooni põhikiri. Otsiti loodavale ühingule head ja sobivat nime: organisaatorid olid kaljukindlalt veendunud, et selles pidi esinema sõna ettevõtlik. Parima – Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon (EENA) – pakkus välja Reet Laja. Selle nime alla võisid koonduda naisjuhid ja naisedtevõtjad, samuti oma erialal pädevad ja edukalt tegutsevad ametinaised, sest pelgalt ärinaiste ühendus oleks väikese Eesti puhul jäänud piiratuks ja kitsaks. Ettevõtlikkuse all mõisteti mitte üksnes edukust äris, vaid algatusvõimet, eneseharimist, pealehakkamist ja asjatundlikkust mis tahes erialal, samuti toime-

Kümme aastat hiljem Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni esimesel ümmargusel sünnipäeval meenutati EENA Teatajas: „11. november 1992 oli see päev, kui Tallinnas Sütiste teel ühte Eesti Majandusjuhtide Instituudi

EENA esimene juhatus. Vasakult: Liis Klaar, Reet Laja (president), Sirje Küttis, Malle Lind, külalisena Liina Tõnisson, Eva Kraav, Karin Juhat, Leena Blum

Valiti seitsmeliikmeline juhatus, esimeseks presidendiks sai Reet Laja, kel EENA mõtte algatamises ja selle ühenduse loomises on suur roll. 14. aprillil 1993 registreeriti Rahandusministeeriumis EENA kui mittetulundusühing.

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon moodustati Tallinnas ja samal ajal Läänemaal, ehkki asutajaliikmeid, nagu koolituskursustel käijaidki, oli üle Eesti. Kursused jätkusid, taas saadi Tallinnas kokku, samas toimusid ka klubi koosolekud ning ühised üritused. Mõtted liikusid üha enam maailma mõne suure ja tunnustatud naisorganisatsiooniga ühinemise suunas. Võimalusi oli palju, organisatsioone, kuhu alla ennast sättida, mitmeid. Võiksid need ehk olla rahvusvahelised sõsarad *zontad* või *soroptimistid* või hoopis mõni muu? Vaeti mitmete organisatsioonide tegevussuundi, liikmete võimalusi ja kohustusi, oluline oli ka liikmemaksu suurus. Majandusvõimalused taasiseseisvunud riigi algaastatel ei olnud kiita, ja seda, et mõne jõuka sõbraliku naaberriigi sõsarorganisatsioonid meie maksukoorma hakatuseks enda õlgadele võtaksid, ei soovitud. Sõprus on väärt, ent rahaline sõltuvus võib eeldada ettekirjutusi ja piirata tegutsemisvabadust. Eestlased, kelle suus sõna vabadus neil aastail eriti magusalt kõlas, soovisid seda säilitada ka organisatsiooni tasandil. Rootsi äri- ja ametinaiste koolituselt saadi esimesed teadmised Rahvusvahelisest Äri- ja Ametinaiste Föderatsioonist BPW International (International Federation of Business and Professional Women, IFBPW). Pärast põhjalikku kaalumist sai otsus sellega liituda küpseks. BPW International, väärikas organisatsioon, alguse saanud 1919. aastal Ameerikast, laienuvad 1930. aastel

tatel Euroopasse, ülemaailmse liikmeskonnaga, rahvusvaheliselt (ÜRO, EN ja EL poolt) tunnustatud, ligikaudu 25 000 liiget 95 riigist, liikmeteks nii äri- kui ka ametinaised. EENALE sobisid selle organisatsiooni tegevussuunad ja sisu, kuna selles tähtsustati osavõttu ühiskondlikust elust tervikuna. Teised kaalumisel olnud naisühendused olid pigem heategevusele suunatud ning jäid sedapuhku kõrvale.

EENA, sündinud Eesti sisemistest vajadustest ja soovist näidata, kui oluline koht on oma ametit hästi valdavatel, haritud ja kutseoskustega naistel, oli tegutsemishoo saanud rahvusvahelise kogemuse, eeskätt Soome ja Rootsi samalaadsete organisatsioonide eeskujul ning toetusel. Ka rahvusvahelise äri- ja ametinaiste organisatsiooniga pidulik liitumine Tallinnas 28. jaanuaril 1993 toimus IFBPW vastavate Soome ja Rootsi organisatsioonide abil ja eestkostel. Kelmikalt kutsume Rootsi BPW Stockholm klubi juhatuse liiget, agarat Eesti toetajat ja sõpra Margareta Ling-Vannerust ning Margita Palosvirtat (EENA Läänemaa klubi ristiema) BPW Estonia ristiemadeks.

11. november 1992 oli see päev, kui 50 naist üle Eesti kogunes Tallinnas Sütiste teel Eesti Majandusjuhtide Instituudi ühes suuremas auditooriumis asutamiskoosolekule, sealhulgas 46 naist, kes olid valmis astuma Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni liikmeks.

EMI Naiskoolituskeskuse järjekordsest ettevõtluskoolitusest osavõtjad koos lektoriga Ameerikast Florence Albertsiga (keskel salliga)

Kaks olulist tegelast EENA südamest Riina Kütt ja Karin Juhat Naiskoolituskeskuses ühel pisut pidulikuma päeval

Pidulikul koosolekul EENA liitumisel IFBPW-ga jaanuaris 1993 tõi ristiema kingituseks kristallhaamri. Vasakult: EENA president Reet Laja, ristiema Margareta Ling-Vannerus ja liitumise toetaja Ulvi Paff-Eriksson

Nüüd, aastal 2012, on ka BPW Estonia andnud oma rahvusvahelise panuse, soovitades Norra sõpru BPW Internationali liikmeks, ja saanud seega BPW Norway ristiemaks.

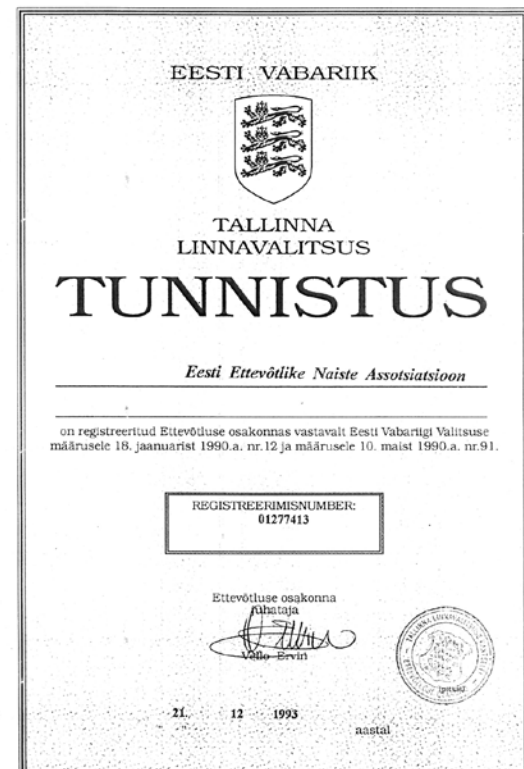
1993. aasta juulis IFBPW ülemaailmsel kongressil Jaapanis Nagoyas rahuldati meie rahvusvahelise organisatsiooni astumise avaldus. EENA tollane president Reet Laja meenutab: „See oli esimene suur elamus näha ja osa võtta naiste suure maailmaorganisatsiooni kongressist ja veel sellises eksootilises ja kauges paigas nagu Jaapan. Osavõtjaid oli tohutult palju, kuna siis oli ka maailmaorganisatsiooni enda jaoks tõusuhetk. Läksime koos Rootsi delegatsiooniga, kõigil naistel olid kaasas rahvariided. Rootslastel oli samuti hea näidata, et neil on nüüd sõsarliikmed Baltimaadest, sest olime taasiseseisvumisega justkui uuesti maailmakaardile pääsenud. Meid võeti kenasti rahvusvahelise organisatsiooni liikmeks vastu. Eesti oli Jaapanis tollal põnev nähtus, meist kirjutati uudistes, intervjuueriti.”

EENA logo algusaastatel

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni registreerimise tunnistus

Nõnda lülituski Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon ülemaailmsesse naiste ühendusse. Alates 2004. aastast, kui maailmaorganisatsioon IFBPW muutis oma nime BPW Internationaliks ja ühtlustas rahvusvaheliste liikmesorganisatsioonide nimesid, tuntakse Eesti organisatsiooni BPW Estonia nime all. Ometi on kodu-Eestis algne nimi – EENA – kõrvale jätkuvalt armas ja südamele lähedane, samuti üldsusele tuntud. EENA nime kasutame paralleelselt BPW Estonia nimega ka käesolevas kogumikus.

EENA alustas ärist ja laienes õige ruttu. Alguses olid koosolekud, töösuunad pandi paika ning mõte liikus suuremat organiseerimist nõudvatele üritustele. Esimene niisugune ettevõtmine oli naisettevõtjate korraldatud jõululaat. EENA liikmete hulgas leidis mitmeid kvaliteetse käsitöö tegijaid, naised said näidata oma tööoskusi ja tooteid. Aktiivse tegetsemisega sai noor organisatsioon kiiresti tuntuks. Peagi alustasid Tallinna kõrval tööd kohalikud

klubid Haapsalus, Jõhvis, Tartus, veidi hiljem Pärnus, Rakveres, Saaremaal. Nelja aastaga laienes võrgustik üle Eesti. Üldjuhtimine usaldati seitsmeliikmelisele keskjuhatusesele, igal klubil oli oma president ja juhatus. Kord kvartalis ja aasta suurürituste eel koguneb laiendatud juhatus ehk volikogu, kuhu kuuluvad lisaks keskjuhatusese liikmetele ka kõigi klubide presidendid. Hääleõiguseta võivad volikogul osaleda kõik huvilised.

EENA esimene suurem ettevõtmine oli jõulumüük Matkamajas 1992. aasta detsembris. Pildil pakub AS Tameo toodangut ettevõtja Ludmilla Tširel Tartu klubist

Helve Rimmelgas kui üks esimesi edukaid naisettevõtjaid (paremalt esimene) võõrustamas EENA liikmeid jõulude ajal oma käsitööpöes „Hilda“

Organisatsioonil on oma lipp, mis õnnistati 16. mail 2000 Tallinna Jaani kirikus, logo, rinnamärk, vimpel, tunnusvärv: sügav tumepunane. Enne võrguajastut ilmus paberleht EENA Teataja (kümme numbrit aastast 1996 kuni 2002), on oma kroonika, koduleht ja elektrooniline uudiskiri. Rinnamärgid, mida iga liige võib kanda, on BPW Internationalil ja BPW Europel. Ettevõtlikke naisi ühendavad lisaks pühendumisele, töosuundadele ja põhimõtetele head tavad, mis kirja panduna meenutavad väikest seadustikku,

samas on aga veelgi sügavamalt talletatud iga liikme hingesopis. „Tunnen huvi sösarliikmete tegevuse vastu, olen siiras, püüdlen positiivse ellusuhtumise poole, mõtlen hästi enesest ja teistest ning kingin iga päev vähemalt kolm roosi: ütlen teistele vähemalt kolm head sõna või soovi...“ Algusest peale on EENA pidanud tähtsaks oma tegevusest kogu ühiskonnale teada anda. EENA pressiesindajatena on väga head ja tänuväärset tööd teinud Malle Lind, Hille Karm, Lee Murrand.

EENA esimene sünnipäev, Aasta Naise ja Aastate Naise valimise traditsiooni algus Tallinna Raekojas. IFBPW palve lugemine koos esimeste nominentide Daisy Järva ja Salme Reegiga

Volikogu koosolek Narvas aastal 1998

EENA liikmed värskelt õnnistatud lipuga Tallinnas Jaani kirikus 16. mail 2000. Lippu õnnistas õpetaja Toomas Paul

Suursündmused

BPW Estonia suurim üritus toimub igal aastal organisatsiooni sünnipäeval novembrikuus. Ehkki aastate jooksul on ühingu aastapäeva peetud nii mõneski Eestimaa väarikas paigas, võtab kõige sagedamini pidulisi vastu Tallinna Raekoja ajalooline saal.

Sünnipäeval tuleme kokku üle Eesti kõikidest klubidest, saabuvad külalised Eesti teistest naisorganisatsioonidest, BPW Internationali juhatusest, BPW sõsarorganisatsioonidest teistest riikidest, eeskätt kauaaegsed sõbrad ja toetajad Soomest ja

Rootsist, tulevad õnnitlejad ja aukülalised Eesti valitsusasutustest ja kõrgete ametnike hulgast, EENA valitud Aasta Naised ja Aastate Naised. Aastapäeva meeleolu on ülimalt pidulik: peorõivad, ehted, soengud, lilled.

EENA juhatus Aasta Naise väljakuulutamisel Tallinna Raekojas 11. novembril 1998. Vasakult: Riina Kütt, Ester Tuiksoo, Kärt Kuks, Kersti Kurre, Reet Laja, Sirje Küttis, Lee Murrand, Hille Karm ja Leena Blum

15. sünnipäeva ilutulestik

BPW Estonia 15. sünnipäev Rakveres. Tallinna klubi peolised

BPW Estonia 16. sünnipäev Tartu Ülikooli Ajaloomuseumis

Aastapäevatseremooniad on seotud BPW Internationali traditsioonidega ning neid järgivad kõik sösarorganisatsioonid üle maailma. Künlatseremoonia kauni traditsiooni kohaselt süütab rahvusvahelise föderatsiooni iga liikmesorganisatsioon oma sünnipäeval künlad, et sümboliseerida eri maade naiste püüdlusi ja ühtekuuluvust. Esimesena süüdatav valge künal tähistab föderatsiooni asutajaliiget Ameerika Ühendriike ja järgmised künlad liikmesriike, viimasena süüdatakse tulevikukünal. Eriliselt pühalik hetk saabub siis, kui säravas künlavalguses loetakse üheskoos BPW Internationali palvet. Palve tekst, mille pisut arhailine sõnastus juba ise näitab ühenduse vanust, on saatnud maailmaorganisatsiooni naisi läbi paljude aastakümnete. „Olgem üksteise vastu avatud, ärgem mõistkem kedagi kiirustades hukka, suhtugem kaaslastesse jaatavalt...” Ühte sulanud hääled kajavad vastu saali laest ja seintelt, sõnad, millega soovitakse üksteisele suuremeelsust, tasakaalukust, õilsust ja avatust, leivad tee hingesügavusse. Silmale ilu pakkuv künlatseremoonia ei kuulu ainult aastapäevaürituse juurde, seda võib korraldada iga klubi ka mõne teise olulise sündmuse puhul, ent alati on see kaunis tseremoonia organisatsiooni sünnipäeva avaakordides. Süüdatud künalde arv muutub pidevalt, iga juurde tulnud riik saab oma künla. Lisaks ilmestab aastapäevaüritusi nauditav kontsert. Iseenesest mõista ootab sünnipäevalisi ka suurepärase suupistelaud ja tort – needki on EENA liikmetele kuuluvate ettevõtete töö viljad.

Sünnipäeva ja Aasta Naise ürituse juurde kuulub alati künlatseremoonia

BPW Estonia 19. sünnipäev Tallinna Raekojas

Sünnipäevatorit kaunistab meie peolauda igal aastal

Iga-aastaseks kõige kaalukamaks ettevõtmiseks tuleb kahtlemata pidada Aasta Naise ja üle viie aasta Aastate Naise valimist. Esimene Aasta Naine valiti juba teisel aastal pärast organisatsiooni moodustamist. Eeskuju võeti Soomest, kus oli selles vallas pikkade aastate kogemus: kogu tseremoonia, see, et väljavalitu nimi hoitakse viimse minutini saladuses, hea reklaam ja ajakirjanduse huvi. Traditsioonidega suursündmus leiab Eesti elus alati tähelepanu. Aasta Naise tiitli kandjaks valitakse naine, kelle tegevus on mõjutanud oluliselt Eesti ühiskonda, kes on edukas oma kutsealal, hästi edasi jõudnud äris, saavutanud edu teaduses või kultuuris. Huvi Aasta Naise valimise vastu on suur, kandidaate võivad suve lõpust alates esitada ka teised naisorganisatsioonid ja kõik soovijad. Mitmete väarikate nominentide seast kuulutatakse Aasta Naine pidulikult välja EENA sünnipäeval.

Lisaks tunnustusele ja tähelepanule kingitakse Aasta Naisele kunstniku autoritööna valminud rinnaehe ning rändauhinnana klaasikunstnik Viivi-Ann Keerdo valmistatud kaunis kaelaehe. EENA algusaastatel organiseeris Margareta Ling-Vannerus Rootsist Aasta Naisele preemiareisi Rootsi ning leidis ka sponsorid.

Aasta Naise väljakuulutamise eeskujul hakkasid pea kõik klubid valima ka oma piirkonna tublit ettevõtlikku naist. See ettevõtmine on kujunenud tihti kohalikuks suursündmuseks.

2011. aastal anti esmakordselt välja ka BPW Estonia noorte ellu kutsutud Aasta Noore Naisettevõtja auhind, mille pälvis Eva-Maria Õunapuu, OÜ Joik asutaja.

Aasta Naiste ümarlaud presidendilossi jäakeldris 2006. aastal

BPW Estonia 15. sünnipäev Rakveres. Aastate Naine Ita Ever, linnapea Andres Jaadla ja Aasta Naine 2007 Anna Levandi

Aasta Naised 19. sünnipäeval. Paremalt: Heidi-Ingrid Maaroo (1994), Marika Mikelsaar (2004), Kauksi Ülle (2008), Merike Martinson (2002), noor naisettevõtja Eva-Maria Õunapuu (2011), Tea Varrak (2011), Kristina Šmigun-Vähi (2010), Ivi Eenmaa (1997), Daisy Järva (1993) ja BPW Estonia president Pille Ruul

Aasta Naist 2010 Kristina Šmigun-Vähi õnnitleb Evelin Ilves

Aasta Naised

- 1993 Daisy Järva – Tallinnitouri tegevdirektor, Eesti Turismifirmade Liidu president
- 1994 Heidi-Ingrid Maaros – Tartu Ülikooli arstiteaduskonna professor
- 1995 Aino Valgma – koduloolane ja kodukoha elu edendaja
- 1996 Annely Ojastu – invasportlane, mitmekordne paraolümpia medalivõitja
- 1997 Ivi Eenmaa – Tallinna linnaepea
- 1998 Liis Klaar – Tallinna Lastehaigla Toetusfondi juhataja
- 1999 Tiia-Ester Loitme – tütarlastekoori Ellerhein dirigent
- 2000 Žanna Botvinkina – Kehra Tselluloosi ja Paberi ASi Horizon juhatuse liige, Kehra linna volikogu esinaine
- 2001 Leida Kikka – ASi Samelin tegevjuht
- 2002 Merike Martinson – Tallinna Lastehaigla SA juhatuse esinaine
- 2003 Birute Klaas – Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna dekaan
- 2004 Marika Mikelsaar – Tartu Ülikooli mikrobioloogia professor
- 2005 Signe Ratso – Euroopa Komisjoni väliskaubanduse peadirektoraadi direktor
- 2006 Maie Orav – tantsupedagoog, esimese meeste tantsupeo korraldaja, ansambli Tarvanpää juht
- 2007 Anna Levandi – iluuisutamistreener, kolmekordne NSVLi tšempion, MMi hõbemedali omanik
- 2008 Kauksi Ülle – kirjanik ja lavastaja, pärimuskultuuri edendaja
- 2009 Aet Maatee – 2009. aasta üldlaulu- ja tantsupeo korraldaja
- 2010 Kristina Šmigun-Vähi – sportlane, olümpiavõitja ja maailmameister suusatamises
- 2011 Tea Varrak – Tallinna Tehnikaülikooli innovatsiooni- ja ettevõtluskeskuse juht

Ametinimetused on sellised, nagu need olid Aasta Naise valimise aastal

Aastate Naine 1997 Marju Lauristin (keskel). Paremalt: Aasta Naised Daisy Järva (1993), Ivi Eenmaa (1997), Annely Ojastu (1996), Heidi-Ingrid Maaros (1994) EENA sünnipäeval 1997. aastal

Aastate Naised

- 1993 Salme Reek – näitleja
- 1997 Marju Lauristin – Tartu Ülikooli sotsiaalse kommunikatsiooni professor
- 2007 Ita Ever – näitleja

Teine suurem EENA üritus sünnipäeva kõrval on aastakoosolek, mida peetakse EENA mõne klubi asupaigas ning kus kõik klubid ja liikmed jälle kokku saavad. Üritus hõlmab kogu päeva, koos-

olekule järgneb kohaliku klubi sisustatud programm. Lisaks ühistele suurüritustele korraldab iga klubi oma ettevõtmisi, kus saavad osaleda ka teised klubid. Traditsiooniks on saanud klubi

liikmete ettevõtete külastamised, mis annavad ülevaatliku pildi klubikaaslase tegevusest, avardavad teadmisi ning võimaldavad sõlmida uusi kontakte.

Põlva aastakoosolekust osavõtjad Taevaskojas kevadel 1999

Tõrva aastakoosolekust osavõtjad Torupilli talus kevadel 2004

Aastakoosolek Hiiumaal juunis 2007. Aruannet esitab BPW Estonia president Tiina Saar

Meie klubid

Klubilise tegevuse kõrgaeg oli aastal 2004, kui tegutses 16 klubi: Haapsalu, Hiiumaa, Jõhvi, Kuusalu, Narva, Otepää, Paldiski, Põlva, Pärnu, Rakvere, Rapla, Saaremaa, Sillamäe, Tallinn, Tartu, Tõrva. Praegu tegutseb aktiivselt 5 klubi.

2003. aastal tehti esimest korda katse luua Ettevõtlusklubi, mis käis koos mitu aastat, kuid ajapikku tegevus soikus. 2011. aastal loodi Lee Murrandi ja Yvelin Karu-Veskioja eestvedamisel Ettevõtlusklubi juba täieõiguslikus klubi vormis. Klubi koondab otse-

selt ettevõtlusega tegelevaid liikmeid. Klubi tegevus on suunatud naiste mõjuvõimu tõstmisele ühiskonnas, naiste julgustamisele ettevõtlusega tegelemisel, nõu ja abi pakkumisele, partnerluse arendamisele ning rahvusvaheliste suhete loomisele.

Pärnu ja Tartu klubi naised ühiselt terviserajal 2012. aastal

Ettevõtlusklubi asutamine 2011. aasta mais. Vasakult: Külli Meister, Leena Kivisild, Leela Lilleorg, Riina Roosipuu

Rannamõisa klubi liikmed 2012. aastal KUMU restaureerimisosakonnas. Esiplaanil klubi endine president Elina Kõnsa

Elukestev õpe

Muutuvad ajad on nõudnud enesetäiendamist, seminaride ja koolituste korraldamist, ka keeleõpet.

On korraldatud üle-eestilisi ja rahvusvahelisi seminare („Naised avalikku ellu”, „Naised ja tervis”, „Naised parema tuleviku loojaina”, „Eesti naised poliitikas”, „Kuidas elada 100aastaseks ja olla terve”, „Naine tööturul”, „Ettevõtlikus muutuv maailmas”, „Naise edukas karjäär”). Seminarid kuuluvad sageli aastakoosoleku või organisatsiooni aastapäevaürituste juurde. Elukestev õpe ja seda tagant õhutav igavene uudishimu on BPW üks märksõnu.

1996. aasta jaanuaris Tampere naiskoolituskeskuses kogemusi omandamas

EENA nooreks!

Nagu igas peres on vanu ja noori, peab mõlemaid olema ka igas elujõulises ja pidevalt arenevas ühenduses. Ehkki aastates inimesed ja noored klubiliikmed tegutsevad ühise eesmärgi nimel paljuski sarnaselt, leidub stiilis, laadis ja soovides ka üksjagu erinevat.

1985. aastal loodi BPW Internationali juurde Young BPW 21–35aastastele liikmetele. BPW Young Estonia – innukaks eestvedajaks Lee Murrand – alustas aastal 2000, saades klubitööks hoogu Young BPW liikmetelt, kes osalesid BPW Euroopa 10. kongressil

Tallinnas. EENA noored – nõnda kutsuvad nad end koduselt – võtavad osa kõigist EENA ettevõtmistest, ent leiavad ka aega, et omavahel kokku saada ja midagi erilist ning huvitavat korraldada.

2003. aastal külas Virumaa suurettevõtjal Oleg Grossil. Vasakult: Ille Soome, Katrin Sulg, Eva Truuverk

EENA noored kohtumisel Tiina Mõisaga 2003. aastal

Aasta Naine 2011 Tea Varrak ja Noor Naisettevõtja Eva-Maria Öunapuu (keskel), BPW Estonia noored liikmed (vasakult) Melika Kiilmaa, Eva Jansen-Diener, Elo Piksarv

Messide korraldamine

Läbi aegade on olnud EENA tegutsemine väga mitmekesine. Eialgu olid ettevõtmised üsnagi tihedalt seotud messidega ja nendel osalemisega.

Messikoolitused ja rahvusvaheliste messide külastused – „Kvinnor Kan” („Naised suudavad”), „Kvinner i Norden” („Põhjamaa naised”) Rootsis, „Kvinner Viser Vei” („Naised näitavad teed”) naisfoorum ja mess Norras – andsid eeskuju ja viisid EENA oma

naisettevõtlusmesside korraldamiseni Tallinna Lillepaviljonis ning Eesti Näituste messikeskuses, samuti toimusid naiste rahvusvaheline mess ja teabepäevad Narvas.

Messi „Naine 97” kataloog

Eesti esimene naisettevõtlusmess Lillepaviljonis 1995. aasta aprillis. Ajakirja Eesti Naine messiboksis on toimetaja Hille Karm, EENA asutajaliige

EENA asutajaliige Tiiu Sepp messil Berliinis

Silmaringi avardamine

Kohtume tuntud ja tunnustatud poliitikute, kultuuritegelaste ja teadlastega, tutvume nende töö ja tööpaikadega. Külastame põnevaid ehitisi, muuseume, näitusi, kontserte ja teatrietendusi, jagame reisimuljeid.

Teatrikuul on tavaks käia ühiselt mõnd etendust vaatamas ja kohtuda etendusega seotud inimestega. Meelde jääb ja väga emotsionaalne kokkusaamine

toimus Eesti Rahvusballeti juhi Toomas Eduriga. Oleme käinud külas kunstnike Valli Lember-Bogatkina, Aili Vindi, Irja Kändleri, Ave Nahkuri, Tauno

Kangro, Georg Bogatkini, Navitrolla ja mitmete teiste ateljeedes, kus on olnud võimalus kunstnike juhendamisel ka ise kätt proovida.

EENA noored Ortos aastal 2001

Kohtumine kunstnik Aili Vindiga (keskel) tema Nõmme kodus aastal 2002

Tallinna ja Rakvere klubi liikmed koos Essu mõisas aastal 2003

Enesetaastamine

Peame lugu tervisest, liikumisest, lõbusast ajaveetmisest. Kultuuri ja aktiivse tegevusega seotud suurematele üritustele kutsume alati ka pereliikmeid ja sõpru.

Siia kuuluvad kohtumised psühholoogide ja arstidega, et tõhustada teadmisi tervisest ja tervishoiust; kõikvõimalikud sportlikud üritused: oleme käinud ühiselt kepikõnnil, boolingut mängimas, seinal roninud, liuväljal

uisutanud, osalenud naiste iga-aastasel maijooksul, õpinud lihtsamaid enesekaitsevõtteid; nädalavahetused spordikeskustes, väljasõidud looduskaunitesse paikadesse, oma liikmete koduaedade külastused.

Terves kehas terve vaim. Olümpia hotelli jõusaalis

1996. aasta augustis Saaremaal, kus külastasime ka Eva Truuverki vanematekodu

Tartu klubi 2009. aastal Kauksi Ülle juures Setumaal

Kepikõndijad Nõmme metsas

EENA loomade pidu 1998. aastal

Heategevus

Sihipärasemalt oleme panustanud heategevusse 1993. aastast alates. Oleme toetanud SOS Lasteküla ja tublimaid koolinoori õpingute jätkamisel. 1998. aastast on meie klubides välja kujunenud ulatuslik heategevusliikumine.

EENA üks glamuursemaid traditsioonilisi üritusi, mis annab samuti oma tulu heategevusele – igasuvine kübarapidu – sai alguse Rakvere klubist, kui klubi presidendid Juta Küttise eestvõtmisel korraldati Mädapea mõisas EENA esimene kübarapidu. Eesti naised pole enamasti kübarakandjad, oleme pigem asjalik-sportlikud. Tänavapildis näeb ülinaiselikku peakatet haruharva, eriliselt kaunita daamidena säravad eenalan-

nad aga oma kübarapeol. Peakatted on suursugused, disainerid ja kandjad on lasknud loovusel lennata. Suvisele õuepeole lisab pidulikkust esindusliku koha valik. Nii on kübarapidu kaunistanud Särgava residentsi rohelus, Maardu mõisa pargiilu, Pirita Lillepaviljon või Kadrioru presidendilossi roosiaed. Uhke oli galeriis Sammas vaadata eenalannasid kunstnik Rein Mägari akvarellinäitusel „p.m. kübaraga”, mis oli idee saanud

EENA kübarapeost Nabala mõisas. Lastekodulastega koos käisime kinno, vähekindlustatud perede lastele tegime jõuluringitusi, puuetegega inimestele viisime jõulupakke koju kätte. Oleme toetanud ka liikumispuudega lapsi. Tartu klubil on pikaajased sidemed Tartu Emmajõe Kooli nägemispuudega ja Kammeri kooli erivajadustega lastega. Samuti korraldatakse igal aastal tänuüritus üksinda lapselapsi kasvatavatele vanavanematele.

EENA noored Maidla lastekodus 2003. aastal

Heategevuslik jõulupidu vähekindlustatud perekondade lastele Kodulinna majas 2005. aastal

Tallinna Peeteli lastekodu lapsed kinno 1996. aastal. Paremtal esimene: kinoskäigu korraldaja Krista Laanet

EENA laululinnud
kübarapeol Tallinna
Botaanikaaias
2001. aastal

Daamid krocketit mängimas
Nabala mõisas 2007. aastal

Kübarapidu Mahtas
Terje Luige kaunis aias
2012. aastal

Kübarapidu Niitväljal 2003. aastal

Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvahelise koostöö vallas on meie organisatsioonile väga olulised üle kolme aasta toimuvad BPW Internationali ja BPW Europe'i kongressid. Lisaks toimuvad igal aastal BPW Europe'i liikmesorganisatsioonide presidentide kohtumised ja volikogu koosolekud.

EENale oli kõige vastutusrikkam BPW Euroopa 10. kongressi korraldamine Tallinnas 8.–10. juunil 2000. Kongressi deviisiks oli „Women as decisionmakers – Naised otsustajatena”. Osales 400 äri- ja ametinaist Euroopa 26 riigist, Ameerika Ühendriikidest, Kanadast ja Austraaliast. Kongressist võttis osa ka maailmaorganisatsiooni president Pat Harrison. Järgmiseks kolmeks aastaks, seekord juba teiseks ametiajaks, valiti Euroopa neljaliikmelisse koordineerimiskomiteesse ka BPW Estonia tollane president

Sirje Küttis. EENA tuli rahvusvahelise tähtsusega korraldamisega väga hästi toime ning sellele anti kõrge hinnang. Paljud delegaadid avastasid Eesti kui Euroopasse kuuluva riigi ning viisid selle sõnumi kaasa oma koju. Välismaalt saanud BPW-sõsarad said võimaluse näha peale Tallinna vaatamisväärsuste ka Eestit laiemalt. Külastati Tartut ja Pärnut, nautiti Lahemaa mõisate ja looduse ilu ning tutvuti puutumatult ürgse Soomaaga. See kõik kokku oli Eesti ettevõtlike naiste võimas reklaamikampaania

oma riigi turismi arendamiseks ning kohe hakkas kongressi delegaatide päritolumaadest tulema Eestisse rohkem turiste. Korraldajatoimkonna edukas töö tõi väga hea majandusliku tulemuse. Teenitud raha eest sai aastaid ette võtta tegevusi, mis muidu oleksid mõeldamatud olnud. Organisatsioonil on pikaajalised suhted Ameerika saatkonnaga, kes on toetanud Eesti naisi programmis „Women in business – Naised äris” ja võimaldanud koolitusreise nii Ameerikasse kui lähinaabrite juurde.

2000. aastal Tallinnas toimunud BPW Euroopa kongressi reklaamvoldik ja kongressi organisatorid koos külalistega

1996. aastal külastas IFBPW president Livia Ricci Tallinna ja Haapsalu EENA klubisid. Kohtumine Noarootsi gümnaasiumis. Vasakult: Liis Klaar, Livia Ricci, Hille Karm; Haapsalu klubi liikmed Laine Belovas, Epp Mitt, Merike Nuudi

2010. aastal külastas Tallinna BPW Internationali president Elizabeth Benham (paremal)

„Riga Women Business Leaders Summit“ osavõtjad ja konverentsi patroon, Läti president Vaira Vike-Freiberga (vasakult kolmas) Riias 2004. aastal

Sirje Küttis ja Kaja Sakala BPW Internationali kongressil Luzernis 2005. aastal

Noorliikmed 2001. aastal Küprosel presidentide kohtumisel ühislaulu esitamas

1999. aasta kevadel kohtusid EENA liikmetega Tallinnas ja Raplamaal BPW Europe'i president Ilse Spritzendorfer (keskel salliga) ja BPW Europe'i koordinatsioonikomitee liige Marja Ihto (keskel punases)

Rahvusvahelisel kongressil Itaalias 1996. aastal

Ühiskonnaelus osalemine

BPW Estonia on poliitikavaba organisatsioon ega kuulu ühtegi erakonda. Samas ei keela ta oma liikmete isiklikku seotust tegevpoliitikaga.

EENA toetab igati naiste pürgimist poliitikasse, aktiivset osalemist sotsiaalse elu ja riiklike probleemide lahendamisel. Organisatsiooni liikmeid on valitud kohalikesse omavalitsustesse, Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse koosseisu. Enne 1996. aasta kohalikke valimisi toimunud seminar „Naised avalikku ellu” andis osalejatele sellist hoogu ja teadmisi, et üle Eesti kandideeris volikogudesse 30 EENA liiget, kellest 10 osutus valituks. 1999. aastal valiti Riigikokku EENA liikmed Liis Klaar, Liina Tõnisson, Laine Tarvis, Aastate Naine Marju Lauristin ja Aasta Naine 1997 Ivi Eenmaa.

1999. aastal kutsuti EENA tollane president Sirje Küttis Euroopa Liiduga liitumisläbirääkimiste delegatsiooni juhi konsultatiivnõukogusse. BPW Euroopa 10. kongressi edukas läbiviimine tegi ettevõtlike naiste organisatsiooni Eesti ühiskonnas nähtavaks,

tõmbas naiselikku ja koostöövalmis maailmavaadet toonitades endale ajakirjanduse ja üldsuse tähelepanu. See andis hoogu kasutada saadud kogemusi uue konverentsi korraldamiseks, seekord Eesti naistele. Koostöös Eesti Konverentsikeskusega toimus 2001. aastal konverents „Kui otsustaja on naine”. Õnnestunud üritus andis jõudu jätkata ning 2002. aastal kutsus EENA kõiki naisi konverentsile „Kui väga tahad, siis eks saad!”, kus räägiti lähemalt rollide jaotusest ühiskonnas ja karjääri planeerimisest. Aastal 2003 toimus Tallinnas Balti missiooni – Rootsi, Eesti, Läti, Leedu – konverents „Naised – otsustajad ja mõjutajad”, mille ettekannetes analüüsiti naiste osalust poliitikas, hariduses, ettevõtluses, tervishoius. Balti missiooni üheks eesmärgiks oli isiklike kontaktide abil jõuda selleni, et USA tippjuhid-naised poliitikas, äris ja teistel elualadel oleksid Baltimaade naisjuhtidele mentoriteks.

Seminar „Naised avalikku ellu” augustis 1996 Peoleo motellis

Konverents „Naised – otsustajad ja mõjutajad” Tallinnas 2003. aastal. Vasakult: Margareta Ling-Vannerus, Ene Ergma, Maret Maripuu, USA senaator Jeanne Kohl-Welles ja Sirje Küttis

Energiline Eva Truuverk, kes pälvis 2012. aasta augustis BPW Internationali auväärsse tiitli *Woman of the Week* – Nädala Naine, liitis BPW Estonia nime maailmas tähelepanu pälviva ettevõtmisega „Teeme ära!” ja Eesti Noortekoja (JCI Estonia) 2006. aastal Tallinnas korraldatud rahvusvahelise konverentsiga.

„Teeme ära!” tõi Tallinna klubi naised Harku metsa koristama

Tilliga ja tillita

Eestis palgalõhe 30,9%
 В Эстонии разрыв в зарплате составляет 30,9%
 Pay gap in Estonia 30,9%

Naine teenib samaväärse töö eest 30,9% vähem kui mees
 Женщина получает за равноценную работу на 30,9% меньше мужчины
 Women earn 30,9% less than men for equal work

võrdse palga päev, -12. apr
 день равной зарплаты, -12. апр

equal pay day, -12. apr

www.bpw-estonia.ee

„Tilliga ja tillita” kampaania voldik

Ühiskonda mõjutavates protsessides ongi olnud EENA üks põhisuundi julgustada naisi astuma meeste selja tagant nende kõrvale ja võtma võrdväärse partnerina vastutus. Naisorganisatsiooni liikmete osa on „avada uksi” ja teha algust. Väga oluline ukseavamine on ühiskonnas soolise ebavõrdsuse ilmingute nähtavamaks tegemine. Teatud arusaamad, mis ei tulene niivõrd seadustest kui pigem aegade jooksul väljakujunenud hoiakutest, viivad ka naiste ja meeste puhul ebavõrdsete palganumbriteni. Ehkki harjumuspärast muuta on väga keerukas, otsustas EENA alustada diskussiooni soolise palgalõhe teemal aktsiooniga, mis kannab sõnamänguliselt kelmikat nime „Tilliga ja tillita”. Palgaerinevus Eestis, mis Eurostati andmetel aastal 2008 ulatus ligikaudu 27 protsendini, on Euroopa Liidus kõrgeim. Aprillikuus, kui Euroopa Liidus tähistatakse võrdse palga päeva, pakutakse Eesti paljudes söögikohtades tilliga lõhesaia või mõnda muud rooga ligi kolmandiku võrra kallimalt samaväärselt toidust, millele on see maitseroheline lisamata. Nõnda juhime ilmeka näitega tähelepanu meeste ja naiste palgalõhele. Kahtlemata ei saavutata selliste kampaaniatega pöördelisi tulemusi korrapealt, kuid niiviisi saab mõjutada üldsuse suhtumist, ärgitada naisi palgaläbirääkimistel enda eest seisma ja julgemalt tegutsema.

Suvel 2012 külastasid BPW Estonia esindajad Norrat, Taanit ja Islandi eesmärgiga tutvuda Põhjamaade kogemusega soolise tasakaalu saavutamisel ja naiste edutamisel ühiskonna võtmeaspektidele. Kohtuti mitmete mõjukate inimestega, nende hulgas Islandi peaministri nõuniku Hildur Jonsdottiriga, Norra Sotsiaalministeeriumi kantsleri Arni Holeiga, Islandi Ülikooli professori Ingolfur V. Gislasaniga ja paljude naisettevõtjate ning -organisatsioonidega.

Ettevõtliklubi kohtumas Islandi peaministri nõuniku Hildur Jonsdottiriga soolise tasakaalu teemadel 2012. aasta augustis

Väärtuste selginemine

Igas kollektiivis, olgu perekond või paljusid inimesi siduv organisatsioon, on omad tõusud ja mõõnad, laineharjal olek vaheldub madalseisuga. Sama on tunda saanud ka ettevõtlike naiste ühendus.

Koos riigi ja majanduselu edene-misega läks äri- ja ametinaiste klubiline ning rahvusvaheline tegevus hoogsalt ülesmäge. Esimese kümnendi innukale arengule, kui tekkis juurde uusi kohalikke klubisid, liikmeskond kasvas ning toimus ridamisi tähelepanuväär-seid üritusi, järgnes rahulikum ajajärk, mis kahjuks ilmutas ka teatavaid stagnatsioonimärke. Edust ja jõust tiivustatuna mindi mõnikord liigagi hoogu ja võeti riske, mille maandamine osutus keeruliseks. Arvestatavaks pidu-riks sai maailmas maad võtnud majanduslangus, mis puudutas meid kõiki, eriti aga ettevõtlusega seotud inimesi. Töömured ja võe-tud riskid kahandasid vabataht-

likku aktiivsust, seni edukas ja üksmeelses EENAs oli keeruline ja vastuoluline aeg. Samas ei tohti-nud säärase ilmingutega leppida, eriti veel oma organisatsiooni nime õigustavad ettevõtlikud naised! 2009. aasta sügisel kutsus Tartu klubi Riina Piigli eestveda-misel Tallinnas Sisaliku restoranis kokku koosoleku, kus vestlus-ringis arutleti EENA ajalugu puu-dutaval teemal „Kes minevikku ei mäleta, elab tulevikuta“. Sellest ajendatuna tegid asutajaliikmed Reet Laja, Karin Juhat, Riina Kütt, Malle Lind, Sirje Küttis, Maie Oblikas, Hille Karm jt kevadel 2010 BPW Estonia aastakoosolekul ühise ülevaate 17aastase Eesti Ettevõt-like Naiste Assotsiatsiooni arengu-

loost, mida olid kahjuks hakanud varjutama eesmärkide hägustu-mine, klubide- ja isikutevahelised intriigid. Toonitati vajadust järgida BPW Internationali eesmärke ja öeldi otsesõnu, et ei nõustuta EENA klubide muutumisega ainult meelelahutuslikeks kooskäimise kohtadeks.

Aastakoosolek 2010 otsustas, et oma vigadest tuleb õppida, sihid selgeks seada ja edasi minna. Keeru-lises olukorras, kui presidendiroll polnud eriti ihaldatav, sõandas Pille Ruul anda nõusoleku hakata organisatsiooni juhtima ja suutis luua enda ümber toimeka tiimi. Kirjutamata seaduspärasustele alluv laine sai taas tõusuhoos.

Aastakoosolekul 2010 tuletasid EENA asutaja-liikmed meelde meie väärtusi. Vasakult: Karin Juhat, Riina Kütt, Maie Oblikas

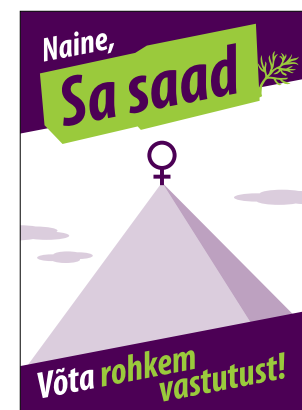
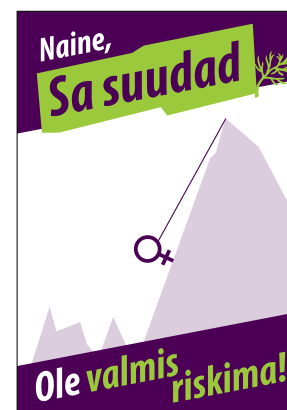
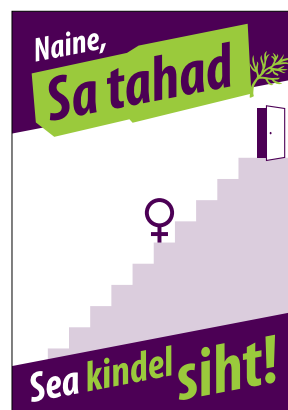
Rahumeelne aastakoosolek 2012. Kui vaja, siis hääletame kas või kahe käega!

Tänane BPW Estonia

BPW Estonia on mitmekülgsete huvidega, mitmesuguste oskuste ja kogemustega äri- ja ametinaiste rahvusvahelise võrgustiku võrdväärne liikmesorganisatsioon, kes pakub oma liikmetele arenguvõimalusi ja kogemusi.

Viies kohalikus klubis on kokku üle saja ettevõtliku naise. Me osaleme aktiivselt nõupidamistel ja konverentsidel nii Eestis kui ka välismaal, märkame ja tunnustame tublisid tegijaid. Meie sünnipäeval toob traditsiooniline Aasta Naise ja Aasta Noore Naisettevõtja tseremoonia kokku inspireerivad ja tuumakaid inimesi, koostööpartnereid. Tunneme rõõmu oma tublidest klubikaaslastest, eriti järelkasvust – noortest, kes kannavad edasi EENA tradit-

sioone ja pühendumust. Meie tähelepanu on jätkuvalt suunatud naiste ja meeste suurele palgalõhele ja teistele naisi ning nende elujärge puudutavatele probleemidele. Ees ootavad uued väljakutsed tublide, ettevõtlike naiste väärtustamisel. Tänu rahvusvahelisele seotusele on meil pidevalt võimalus õppida teiste riikide kogemustest ning samas teavitada sõsarorganisatsioone enda tähelepanuväärsematest saavutustest.

BPW Estonia president Pille Ruul:

„Tänane ja tulevane Eesti ettevõtlik naine, BPW Estonia liige, väärtustab iseennast ja oma lähedasi, on teadlik oma tugevustest ning areneb pidevalt, mõtleb positiivselt, on eeskujuks ja innustajaks teistele, hindab koostööd. Igal inimesel ja organisatsioonil on oma nägu ja lugu – üheskoos teeme Eesti ettevõtlike naiste ajalugu.”

Ettevõtlikkus meie elus

Reet Laja

EENA president 1992–1998. Sotsiaalpsühholoog ja juhtimiskonsultant, täiskasvanukoolitaja, kodanikuühiskonna arengu ja soolise võrdõiguslikkuse ekspert, alates 2000. aastast konsulteerinud aktiivselt rahvusvahelisel tasandil. Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse (ENUT) juhatuse ja Naiskoolituskeskuse esinaine, Naiskogu „Kadri” president, Tallinna linnavolikogu liige, Eesti Haridusfoorumi juhatuse liige. Peres neli täiskasvanud last ja viis lapselast.

Uue aja tulek 90. aastate algul andis võimaluse alगतada ja uuega kaasa minna, mis oli ja on ettevõtlikkuse üks ilminguid. Soovi vabalt hingata ja ühiskonda paremusele suunata sain juba Tartu Ülikoolist – töötades sotsioloogialaboris koos Ülo Vooglaiu, Marju Lauristini ja teiste julgete mõtlejatega. Majandusjuhtide Instituut, mille eesotsas olid muutuste ajal Jaak Leimann ja Jüri Truusa, toetas uuendusi igati. Nii sai Naiskoolituskeskus EMI isemajandavaks üksuseks, hakkasime korraldama äri- ja messikoolitusi, mis muutusid naiste seas ülimalt populaarseks. Mul olid väga tublid kolleegid: Karin Juhat, kel oli vara-

sem töökogemus uurimislaelal; Riina Kütt, kelle suurepärasest inglise keele oskusest oli palju abi rahvusvahelise suhtluse algatamiseks. Hiljem liitus meiega ka Leena Blum, vene keele ja kultuuri suurepärase tundja, sünkroontõlk. Meie kursustel osalenud soovisid edaspidigi kokku saada ja minul kui organisatsiooni käitumise konsultandil hakkas mõte liikuma uue MTÜ loomise poole. Kolleegid toetasid seda mõtet. Nii sündis EENA ja kõike eelnenut arvestades olin hea meelega nõus astuma selle etteotsa.

Algusest peale on olnud väga oluline luua rahvusvahelisi

sidemeid. Rootsis elava eestlanna Ulfi Paff-Erikssoni algatusel käisime kogemusi saamas Rootsi naistemessidel „Kvinnor Kan”, oma kogemusi pakkus ja sai EENA kauaseks tubliks toetajaks Margareta Ling-Vannerus Rootsi BPWst. 1993. aastal õnnestus mul osaleda BPW maailmakongressil Jaapanis Nagoyas, kus EENA võeti ametlikult rahvusvahelise organisatsiooni liikmeks. Sotsiaalministeeriumis minister Marju Lauristini nõunikuna töötades oli mu ülesanne ette valmistada Eesti delegatsiooni osalemine ülemaailmsel ÜRO naistekonverentsil Hiinas Pekingis. Nii konverentsi ettevalmistaval foorumil Soomes

Turus kui ka riikide ühist platvormi ettevalmistaval Euroopa nõupidamisel Viinis, eriti aga 1995 Pekingis olin kogu aeg kontaktis ka BPW eri maade organisatsioonidega ja tegin lobitööd BPW 2000. aasta Euroopa kongressi toimumiseks Tallinnas. Ministeeriumisse jõudnud kasulikku naisliikumisinfort jagasin, nagu vähegi jõudsin. Ka soolise võrdõiguslikkuse teema arendamine oli ministeeriumis minu ülesanne, 1996. aasta lõpus õnnestus mul luua selleks eraldi väike üksus. Oli väga põnev aeg, Eesti arenes kiiresti ja EENA muudkui laienes,

Olen näinud maid ning rahvaid, kes elavad paremini kui meie, aga ka maid, kellele võime julgesti olla eeskujuks.

järjest tekkis uusi klubisid. BPW Euroopa kongress 2000. aastal oli

tõeline suurüritus, mille hea korralduse üle võib nii EENA kui kogu Eesti uhkust tunda.

Mis muu kui ettevõtlik loomus tekitas soovi ühiskonnaelus järjest rohkem ja selgemini kaasa rääkida.

Mis muu kui ettevõtlik loomus tekitas soovi ühiskonnaelus järjest rohkem ja selgemini kaasa rääkida. Peale erakonda astumist loobusin EENA presidendi ametist, sest EENA ehk BPW Estonia põhikirjas seisab, et tegemist on apoliitilise organisatsiooniga. EENA liige aga olen kogu aeg edasi. Olen saanud EENAst kasulikke kogemusi ja omalt poolt neid EENAle andnud – ka nüüd, kui juba üle kümne aasta rahvusvahelise konsultandi ja eksperdina tegutsedes jagan kodanikuühiskonna ja soolise võrdõiguslikkuse alaseid teadmisi Eestist nii lääne kui ida pool asuvates riikides. Uue Eesti aja jooksul olen väga palju reisinud, enamasti ikka tööasjus.

Olen näinud maid ning rahvaid, kes elavad paremini kui meie, aga ka maid, kellele võime julgesti

olla eeskujuks. Iga kord on hea meel reisilt jälle koju tulla. Kodumuredest, mõnikord ka tõsistest, aitavad üle saada lapsed, keda meil abikaasa Elvoga kahe peale on neli, ja lapselapsed.

Rõõm on koos heade kaaslastega tulevikku vaadata.

Täna kõiki EENA liikmeid, eriti aga neid järgmisi EENA presidentide, kes on meie organisatsiooni edasi arendanud ja edukana tänasesse päeva juhtinud. Rõõm on koos heade kaaslastega tulevikku vaadata.

Daisy Järva

EENA Aasta Naine 1993. Eesti Turismifirmade Liidu asutaja ja juhatuse liige, liidu president 1990–1994 ja 1998–2002, reisibüroo Tallinntour tegevdirektor, Zonta Internationali Tallinna klubi asutajaliige.

Oli jaanuar 1991. Riia tänavatel mürisesid tankid, Vilniuses käis veresaun. Samal ajal läksime, rühm turismiettevõtjaid, Helsingisse turismimessele. Nii suur oli soov luua kontakte vaba maailmaga. Sini-mustvalge lipu võtsime kaasa, kohapeal hankisime ei-tea-kust lipuvarda ja panime lipu oma stendile. Seni on meeles soomlaste üllatus ja imestus, pisarad vanemate inimeste silmis: „Kas tõesti on nüüd see aeg lõpuks kätte jõudnud?” Tegelikult veel ei olnud, elasime ikka Eesti NSVs. „Vale lipp!” süüdistasid Inturisti esindajad: „Võtke kohe maha!” Me ei võtnud, soomlased kaitsesid meid. Jaanuaris Helsingi messilt tagasi tulles otsustasin, et novembris teeme oma messi Eestis (olin tollal Turismifirmade Liidu president). Kuuldus vastuhääli: „Mis mess?! Meil on talongi-majandus ja sina räägid messist! Ei ole veel õige aeg!” Aga turismimesse toimus plaanitud ajal, 1.–3. novembrini 1991 ja siis oli juba Eesti Vabariik. Järelikult – et algatada, on vaja julgeda riskida, uskuda iseendasse ja tulevikku. Turismimesse korraldasime tänavu 21. korda ja erilise tähelepanu all oli Eesti armas messihall. Meie väikesel maal on turistile pakkuda ehedat loodust, imetabaseid taimi, ajalugu ja arhitektuuri, põnevaid isiksusi...

Järelikult – et algatada, on vaja julgeda riskida, uskuda iseendasse ja tulevikku.

Paarkümmend aastat tagasi sai alguse ka mu hobi. Nimelt leidsin vanavarapoest juhuslikult akvarelli, mis mulle väga meeldis. Selgus, et selle autor oli Karl Burman juunior (1914–2001), minu onu Valter Rossina eakaaslane. Onu Valterit, ema venda, olin näinud üksnes fotol, ta oli jäänud koos teiste Eesti poistega

sõtta, Velikije Luki alla. Karl Burman noorem oli pääsenud tagalasse, Eesti kunstiansambliisse Jaroslavlisse. Kui veel edasi uurisin, jõudsin Karl Burman seeniorini (1882–1965), kes oli tulnud Eestisse 1910 Peterburi kunstiakadeemiast ja kavandanud Tallinnas suurepäraseid rahvusromantilises stiilis hooneid: Tatari 21b, Raua 39, Burmani Willa, spordiseltsi „Kalev” klubihoone, mis kahjuks sõjas hävis; samuti laululava, mida kasutati laulupidudel kuni 1955. aastani. Praegust Kreutzwaldi tänavat võiks nimetada ka Burmani tänavaks, sest seal on mitu tema loodud hoonet. Mõlema, nii isa kui ka poja loodud piltide taga on nende elulugu, reiseid Euroopa riikidesse, samuti meie vabariigi ajalugu. Olen kogunud pea 25 aastat Burmanite pärandit: kunstiteoseid, arhitektuurijooniseid, projekte, katalooge, kirjutisi. Mõlemad Karl Burmanid olid tuntud kui head akvarellistid. Kogutud töid olen välja pannud, Tallinn 2011 kultuuriaasta puhul näiteks Tallinna linnavalikogus ja hotellis Euroopa, tänavu Pirita linnaosa valitsuse ruumes. Oleme harjunud Tallinna raja taga turundama kui keskaegset pärlit. Ka meie juugend on omapärane – ehk mitte nii uhke kui Riias, kuid karge ja põhjamaine. Karl Burman vanema loominguga on seotud just juugendiga. Kultuurigruppidele Burmani-radadel jalutuskäike korraldades olen kuulnud üllatust: „Oleme Tallinnas mitmendat korda, aga nii huvitavat arhitektuuri näeme esimest korda!”

Olen õnnelik, sest olen kogu elu saanud teha tööd, mis mulle meeldib. See töö on andnud palju. Vaevalt muidu oleksin saanud olla USA presidendi vastuvõtul Valges Majas, kohtuda Soome presidendi Tarja Haloneniga, olnud Türgi turismiministri või kuulsa prantsuse moelooja Pierre Cardini külaline.

Turismitööstus on diplomaatia rohujuuretasandil. Saan pakkuda Eesti külalistele erinevaid kultuuri-pakette, võimalustest pole Eestis kunagi puudust. Näiteks on paljud kultuuriinimesed tulnud Eestisse ainult seepärast, et meie armsates vanades kirikutes oreelit mängida, nautida kontserte ja vabaõhuetendusid. Eesti loomemajandust koos turismitööstusega ootab ees suur tulevik.

Iga päeva oma elust tasub elada tegutsedes, leida hingesugulasi, olla ise rõõmus ja jagada rõõmu teistega.

Mare Treiberg

EENAs alates 1995. aastast. OÜ Naeris omanik ja juht. Kahe poja ema ja seitsme lapselapse vanaema.

Ma ei kujuta ennast palgatöölise-
na enam üldse ette. Olen õppinud
agronoomiks, kunagises suures
Tallinna Linnuvabrikus juhata-
sin aiandusosakonda ja pidin palga-
tööliseks vastutama sellegi eest,
mille eest ma kuidagi vastutada ei
saanud. Tulid uued ajad, Linnu-
vabriku osakonnad said iseseis-
vaks ja nii tekkis meie Naeris, mis
on püsinud seniajani. Mina kasva-
tan köögivilja, poeg ja minia hobi
korras teravilja. Vastutan iseenda
ja oma rahakoti ees, kõik head ja
vead on minu enda teha.

Põllumajandus ongi Eestis
rohkem nagu elustiil, linnas ma
elada ei oska. Kostiveres on mu
kodu 1967. aastast peale ja ma
ei mõista neid, kes linnast maale

elama tulles kaebavad, et ei saa
magada, ööbikud öösel muudkui
laksutavad. Ööbikud ju laulavadki
öösel, see on elu!

Aga vahel ma tahan oma Kosti-
verest kaugemale ja kohe hästi
kaugele. Olen kohutav reisija!
Isegi Tonga saarel olen ära käinud.
Käisin ja nägin paradiisi. Tonga
saare hommikud – sealt algab
ju kogu maailma päev – on seni
silme ees, kõrvus on tuule kohin,
kukelaul ja koerte haukumine,
laupäeviti üle saare kajav kiriku
poistekoori imeline laul.

Olen käinud IFBPW maailmakong-
ressidel Kanadas Vancouveris
ja Austraalias Melbourne'is.
Oleksin võinud EENAsse varemgi

*Olen õnnelik, sest olen kogu elu saanud
teha tööd, mis mulle meeldib. See töö
on andnud palju. Vaevalt muidu oleksin
saanud olla USA presidendi vastuvõtul
Valges Majas, kohtuda Soome presi-
dendi Tarja Haloneniga, olnud Türgi
turismiministri või kuulsa prantsuse
moelooja Pierre Cardini külaline.*

astuda – Naeris on mul juba 1991.
aastast ja siis kohe hakkas mulle
kui naisettevõtjale EENA-kutseid
saatma Naiskoolituskeskus, kus
tollal töötasid Reet Laja, Karin
Juhat, Riina Kütt ja Leena Blum.
Mina pelgasin, et olen maalt ja
liiga vana, ei tea, kas EENAsse pas-
sin. Karin oli see, kes mind lõpuks
ära rääkis, suur tänu talle! Tänu
Virve Poomile, kelle reisifirma
kaudu olen saanud palju reisida.
Tänu kõigile, kellega koos on
EENAs tore olla.

*Vastutan iseenda ja oma
rahakoti ees, kõik head
ja vead on minu enda
teha.*

Külli Meister

EENAs aastast 1996, BPW Estonia Ettevõtlusklubi liige. Rahvusvahelise firma Antalis tegevjuht. Tütre ja poja ema.

Minus on saare ja mulgi verd ning saarlase kangus ja mulgi uhkus on mind nii mõneski olukorras aidanud. Olen saanud Tartu Ülikoolist kõigepealt ajalooõpetaja diplomi ja hiljem magistrikraadi majanduses. Nende kahe vahele jääb Eesti Diplomaatide Kool, mis andis oskuse näha laiemat maailmapilti. Aga mu suurim saavutus on see, et olen üles kasvanud kaks imetoredat last.

Mu karjääri esimesse ossa kuulub 11 aastat Eesti Televisioonis, kus olin režissööri assistent, režissöör, toimetaja, saatejuht. See oli hea kool edaspidiseks – pidin vastutama, et saade ettenähtud ajal igal juhul eetrisse läheb, olgu ees või tuhat takistust. Mul on hea meel, et olen aidanud Eesti kultuuri videolindile salvestada (sajad teatrietendused ja autorisaated eesti näitlejatest ning kultuuri-tegelastest), ärkamisaja saatega „Teated tegelikkusest” vaatajate tähelepanu kitsaskohtadele juhtida ning kiita seda, mis kiitmist väärisk. Televisioonis sain täiskasvanuks.

90ndate keskel võtsin julguse teha 180kraadine pööre. Võita rahvusvahelise firma müügi- ja turundusdirektori konkurss, turunduse kõrval müüki peaaegu tundmata, oli omaette julgustükk. Aga ma tahtsin seda ja huvitav oli samuti.

Praeguse nimega Antalisel, Euroopa juhtival paberi hulgemüügi firmal, on olnud 16 aasta jooksul 5 omanikku eri riikidest. Olla osa rahvusvahelisest ärist on väärt kogemus.

Olen tegevjuhina ühendanud firmasid, koondanud inimesi ja tulnud turule täiesti uute toodetega, sisenenud uutesse valdkondadesse, loonud jätkusuutliku

sidumine ning ühtlustamine on eduka firma alustala. Toreda ja võimeka meeskonnaga olen suutnud seda teha.

Loomupärane aktiivsus tõi mind ka EENAsse. On lust jälgida, kui palju on Eestis ja maailmas vahvaid ja tublisid naisi ning mida nad on korda saatnud. Ettevõtlusklubiga liitudes sain EENAs uue hingamise ja uue sõpruskonna. Oleme oma klubis otsustanud naisi julgustada, et nad oleksid rohkem aktiivsed äris ja ühiskondlikus elus. Toetame sookvootide kehtestamist Eestis ning palgalõhe vähendamist naiste ja meeste vahel võrdsetel ametikohtadel.

Võita rahvusvahelise firma müügi- ja turundusdirektori konkurss, turunduse kõrval müüki peaaegu tundmata, oli omaette julgustükk.

meeskonna. Firma on olnud minu juhtimisel korralikus kasumis ka majanduskriisi ajal. Edu võti on inimesed. Töö inimestega, nende isikliku arengu ja firma arengu

On tore, et oled midagi ära teinud ja veel parem on tunda, et suudad teha veelgi.

Signe Ratso

BPW Estonia Aasta Naine 2005.
Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi
asekantsler 1994–2005, Euroopa Komisjoni
kaubanduse peadirektoraadi direktor alates
2006. Tütre ja poja ema.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumis, kus enne asekancleri ametikohale asumist juhtisin väliskaubanduse talitust, töötasin väga põneval ajal. Sellesse aega mahtusid Euroopa Liidu läbirääkimised, Eesti saamine WTO liikmeks, Euroopa Liidu siseturuga ühinemine. Innustust andis meeskonnavaim ja see, et eesmärgid olid väga selged. Kasu oli ka mu kahekordsest haridusest – olen lõpetanud Tartu Ülikooli inglise filoloogina ja hiljem õppinud majandust, spetsialiseerudes välismajandusele. Teise kõrgkoolidiplomi sain koos poja sünniga.

Kui võtsin 2006. aastal vastu suure väljakutse ja läksin Brüsselisse oma praegusele ametikohale, siis avastasin, et minu peadirektoraadis on 48st keskastme juhust vaid kaks naised! Olin täiesti uus inimene ja veel naine. Ega jäänud muud üle, kui olla iga päev ettevõtlik ja ennast tõestada.

Eestis on barjäärid juhi ja alluvate vahel peaaegu olematud. Euroopa Komisjonis on suhted ametlikumad, kuid mina julgesin siira ja avatud suhtlemise kaasa võtta. Üks mu kolleege, kellel täitus Euroopa Komisjonis hiljaaegu 20 tööaastat, tunnistas, et ta on minu alluvuses töötamisega väga rahul, sest häid direktoreid annab otsida tikutulega. Siirast kiitust oli meeldiv kuulata.

Just nii, avatult suheldes olen püüdnud koos töötada oma 60 alluvaga. Nende seas on eri rahvusest inimesi

Euroopa Liidu eri riikidest, kuid neid ühendab see, et nad kõik tahavad teha tõsiselt tööd ja edasi jõuda. Juhina on minu ülesanne kogu aeg pakkuda väärilisi väljakutseid.

Tähtis on teada, mida tahad elus korda saata. Alati tuleb tahta natuke rohkem, natuke kõrgemalt – ja muidugi peavad olema oskused ja eeldused, et su tahtmine teoks saaks.

Vahel kurdetakse, et Euroopa Liidus liiguvad asjad aeglaselt. Tegelikult võtame iga päev vastu kümneid otsuseid. Meie peadirektoraadi tegevusala on juhtida Euroopa Liidu pädevuses olevat väliskaubandust, rääkida läbi nii kahepoolseid kui mitmepoolseid lepinguid liikmesriikide suhtes, võtta vastu taktikalisi otsuseid, st meie otsustada on kogu Euroopa Liidu väliskaubandus.

Lapsepõlvest saadik olen harjunud tegema kõike nii hästi, kui võimalik. Tähtis on teada, mida tahad elus korda saata. Alati tuleb tahta natuke rohkem, natuke kõrgemalt – ja muidugi peavad olema oskused ja eeldused, et su tahtmine teoks saaks.

Merike Martinson

EENA Aasta Naine 2002. Tallinna Lastehaigla peaarst 1991–2005, Tallinna abilinnapea alates 2005. Tütre ema ja kahe tütre lapse vanaema.

Tallinna Lastehaiglasse läksin tööle 1979, juhatama intensiivraviosakonda. Tuli alustada päris nullist, sest intensiivravi oli tollal täiesti uus valdkond. Õpisin seda omal käel, käisin aparatuuri ja osakonna sisustust hankimas mitmel pool, Moskva välja. Muidugi polnud kerge – mul oli ju ka endal väike laps kodus –, aga mu amet lihtsalt nõudis ettevõtlikkust, selle puudumine oleks maksnud raskesti haige lapse elu. Iga päev tuli otsustada ja tegutseda kiiresti. Armastasin tohutult oma ametit, see andis jõudu.

Pearsti ametisse astusin samal päeval, kui sündis uuesti Eesti Vabariik: 20. augustil 1991. Kohe sel päeval lõhkesid haigla keldris torud... Otsustasime tollase majandusjuhatajaga, et kehvast olukorras maja tuleb põhjalikult renoveerida. Alustasime, kuigi ei teadnud, kust saame raha. Aga meil oli ülesanne ja eesmärk, kordagi ei tulnud tunnet, et anname alla. Õnneks tähendas Eesti iseseisvus piiride avanemist ja abi hakkas tulema – küll humanitaar-, küll koolitusabi. Kõigepealt ulatasid käe kirikuinimesed Soomest, Saksamaalt ja Rootsist. Annetus anti enamasti üle kohapeal, jumalateenistusel. Tegin omalt poolt kõik, et abistajaid tänada, sisimas tundsin nii sügavat tänulikkust, et Soome kirikus jutlusi kuulates nutsin lahinal. Soomes käisin ka leeris ja sellest ajast peale olen Tallinna Kaarli koguduse liige. Välismaistele abistajatele lisandusid tasapisi Eesti inimesed, lõime haigla juurde toetusfondi, millest sai heategevuse teerajaja.

2005. aasta oktoobris oli kogu meie haigla lõpuks renoveeritud ja mind ootas uus vastutusrikas amet. Abilinnapeana tuleb samuti nagu haiglaski võimalusi luua, kuid siin ei saa loota heategevusele, tegutseda

saab kindla eelarve piires, mis pole kasvanud võrd-selt vajaduste kasvuga. Olen püüdnud inimesi igal juhul aidata – kui ei ole saajaprotsendilist lahendust, siis midagi saab alati teha! Aitab positiivne mõtlemine ja teadmine, et lootusetut olukorda pole olemas; igas asjas on halba ja head ning hea tuleb üles leida.

Vaatamata keerulistele olukordadele, mida elu mu ette on toonud, pole ma kunagi tundnud läbi-põlemist. Ettevõtliku meelega olen vist saanud oma isalt, kes oli suur algataja, aga samas ka seikleja tüüpi. Väga suure tänu võlgu olen emale, kes kordas kõigile oma neljale lapsele tõdesid, mis meid elus on tohutult aidanud: igäüks on oma õnne sepp; headus võidab kurja väe; töö toob leiva lauale; haridus on tähtis; kui on raske, siis ära otsi põhjust, miks sa sellest üle ei saa, vaid võimalusi raskuse võitmiseks. Kui ema jäi 50ndate alguses vaesel ajal meid kasvatajate ükssinda, siis hoidsime õe ja vendadega väga kokku; käisime kolhoosipõllul tööl ja metsas marju korjamas – mis seegi muud oli kui ettevõtlik olemine. Hilisemas elus olen saanud tunnustust hea meeskonnajuhina ja seegi omadus on mul lapsepõlveaegsest omavahelisest ühtehoidmisest. Kui oled juht, pead oma meeskonna iga liiget austama ja temaga arvestama. Üksi ei saavuta midagi. Nii lastearstina kui ema ja vanaemana olen aga püüdnud järgida oma ema õpetussõnu: armastus ei saa ühtki last ära rikkuda.

Väga suure tänu võlgu olen emale, kes kordas kõigile oma neljale lapsele tõdesid, mis meid elus on tohutult aidanud.

Foto Priit Grepp

Virve Poom

EENA liige 1994. aastast, olnud ka EENA juhatuse liige. BPW Estonia Tallinna klubi president alates 2011. Reisibüroo Astellaria omanik. Poja ja kahe tütre ema, kolme koolieeliku vanaema.

Aiandusreisid on üsna väike nišš turisimimaastikul, kuid sellesse „pisikusse nakatunute” arv suureneb järjest. Aiasõbrad on hästi vahva ja kirju pere! Nende lemmikmaa on teadagi Inglismaa, õigemini öeldes küll Suurbritannia. Olen saanud viia Eesti aiahuvilisi ja -spetsialiste kuulsatesse ja kaunitesse aedadesse, lillenäitustele ning festivalidele Inglismaale, Hollandisse, Prantsusmaale, Itaaliasse, Belgiasse, Hispaaniasse, Saksamaale, Austriasse, Soome, Rootsi, Läti, Leetu ja Poola. Loomulikult imetleme ka kodumaiseid aedu.

Eks reisi jooksul võib ette tulla ootamatusi, on ju reiskorralduses palju muutuvaid asjaolusid. Püüan iga reisi väga täpselt ette valmistada. Paar aastat tagasi tuhapilve tõttu katkenud lennuühenduse ajal hoidsin hinge kinni: mul oli 40 inimese rühm just-just Inglismaale minemas, aga õnneks hakkasid lennukid enne meie reisi jälle lendama. Mõnikord, näiteks kevadel, kui meil siin on alles külm ja lõrtsine, jõuad soojema maa kaunisse aeda, näed enda ümber rahulolevaid nägusid ja saad aru: jah, ettevalmistamise vaev tasus end ära!

Lapsepõlves ja nooruses toimetasin koduses maaaias, hiljem suvilas. 90. aastate teisel poolel töötasin ajakirjas Kodustuudio. Korraldasime üle-eestilise võistluse „Koduaed”, sõitsime läbi 45 koduaeda ja selgitasime välja parimad. Pärast ajakirja müüki soomlastele olin valiku ees, mida teha edasi. Kuna mulle meeldis reisida, meeldisid aiad ja oli teatud organiseerimiskogemus (olin 11 aastat Tallinna orienteerumiseljapäevakute peakorraldaja), siis 1999. aastal sündiski reisifirma Astellaria. Esimesed reisid tegime lillesaarele Madeirale ja Londonisse Chelsea Flower Show’le. Senini on populaarsed lühireisid Eestimaa aedadesse. Hooaja jooksul koguneb

koos kodumaistega oma paarkümmed aiareisi. Reise Soome elamumessidele olen korraldanud 2004. aastast alates. Koostööd olen teinud mitmete kodu- ja aiandusajakirjadega, ajakirja tellijatele olen peale aiandusreiside korraldanud ka arhitektuuri-reise, näiteks Alvar Aalto teemalised reisid Soomes. Fotoaparaat on mul tavaliselt kaasas, vahel kirjutan fotodele tekstid juurde ja aeg-ajalt on mõnes ajakirjas ka minu reisijutuke. Olen saanud reisidel tuttavaks väga erinevate ja huvitavate inimestega.

Olen tegelnud ka seminaride ja konverentside korraldamisega. Kõige meeldejäävamad olid enne Eesti ühinemist Euroopa Liiduga koostöös Põhjamaade Ministrite Nõukoguga korraldatud suured konverentsid „Women & Democracy” Vilniuses, Tallinnas, Peterburis, Helsingis ja Turus. Minu ülesandeks oli Balti riikide, Poola ja Loode-Venemaa delegatsioonide reiskorraldus kokku 150 inimesele. Õpetlikud ja emotsionaalsed on olnud haridustöötajate koolitusreisid Hollandisse, Belgiasse, Luksemburgi, Soome ja Rootsi, kus tutvusime immigrantide laste lõimumisega uues riigis, õppetöoga lasteaedades ja koolides.

Annan hea meelega oma panuse organisatsioonile, kust olen saanud sõpru, kogemusi ja toredaid elamusi.

EENAs tunnen suhtlemisest rõõmu ja vaikset rahulolu, kui järjekordne üritus on teistelegi rõõmu pakkunud. Annan hea meelega oma panuse organisatsioonile, kust olen saanud sõpru, kogemusi ja toredaid elamusi.

Aime Tahvonen

EENAs aastast 2002. Eesti Ajaloomuuseumi Suurgildi hoone pead administraator. Tütre ja poja ema, nelja lapselapse vanaema.

Kümmekond aastat tagasi lugesin ajalehest artiklit EENAst ja mõtlesin, et tahaksin sellesse organisatsiooni kuuluda. Kui ajakirjanik Kaja Roomets läks EENA Tartu klubiga kohtuma, kutsus ta mind kaasa. Sain tuttavaks Tartu klubi tollase presidendi Silvia Pütsepaga ja peagi olin EENAs. Mul oli siis Tartus juba viis aastat oma kinnisvarafirma. Masu lähenedes oli aga väikefirmal väga raske konkureerida suurtega ja nii otsustasin, et arengu nimel tuleb oma firma kontori ukсед sulgeda, sest mind kutsuti tööle rahvusvahelisse kinnisvarafirmasse Ober-Haus. Raskel ajal 2007 olin Ober-Hausi Tartu kontori juhataja, ka müüsin üsna hästi, sest põlise ja ettevõtliku tartlasena oli mul tugev seljatagune – palju häid suhteid. Ettevõtlikkusse kuulub kindlasti ka usaldusväärsus ja hea nimi – olin suutnud seda hoida sellest ajast alates, kui pärast Tallinna kaubandustehnikumi olin Tartus Kaubandusvalitsuse hankija-kaubatundja (27aastaselt selles ametis olla oli kõva sõna). Kinnisvara müügis (aga ka mis tahes muu müügis) on oluline, et usud sellesse, mida müüd. Olin ninapidi kinnisvaraarenduste juures, nägin, kuidas korterelamuid vundamendist katuseni ehitati, ja tõesti teadsin täpselt, mida inimestele pakun.

Kolisime Tallinna, et olla lähemal lastelastele – see aeg, kui nad on väikesed ja vanaema igatsevad, on ju nii lühike! Ober-Hausis oleksin võinud edasi töötada, aga tundsin, et tahaksin midagi muud teha. Ja siis helistas mulle tollane kultuuriminister Laine Jänes, kelle ema oli Tartus meie naaber, ja küsis, kas mind võiks huvitada Ajaloomuuseum... Olin kohe nõus. Tallinn oli uus ja töökoht oli uus, aga mõlemad sobisid mulle! Sattusin täiesti teistsugusesse keskkonda, aga see oli põnev. Kevadel 2011 sai Suurgildi hoone

Kultuuriministeeriumi rändauhinna, Muuseumiroti. Läksin üle Raekoja platsi, pronksist rotti süles, ja olin õnnelik! Imetlen loomeinimesi, kellega oma praeguses töös kokku puutun. Sama on ka EENAs – meid on siin nii erinevaid ja erinevus annab elule värvi!

Mu tütar Ketlin abiellus soomerootslasega, elab Espoos ja kuulub Soome Äri- ja Ametinaiste Espoo ühenduse juhatusse. Mu abikaasa Toivo on ingerisoomlane, kellega koos 80ndate lõpul läksime Tartust ära, kui Soome kutsus välismaal elavaid soomlasi koju tagasi. Enne seda aga pidime oma tollase perekonnanime Iljin vahetama tagasi õigeks, Tahvoneniks, ja õnneks see õnnestus. Soomes leidsin tööd saunade koristajana ja õppisin samal ajal kõrgkoolis turundust. Tundsin siiski, et mu õige kodu on Eestis ja tulin tagasi – siis, kui kool sai läbi, sest kõike, mida olen alustanud, olen alati tahtnud ka lõpetada. Abikaasa käib Soome ja Eesti vahet, nii jagame perekonna majanduslikke riske.

Ettevõtlikkusse kuulub kindlasti ka usaldusväärsus ja hea nimi.

Ühest keeleruumist teise liikumine ja uued algused tööelus – ju need nõuavad ettevõtlikkust. Mulle ei meeldi viriseda, vaid tegutseda. Mu eeskuju oli mu kuldne isa – kui ema ja isa lahku läksid, olin kümneaastane ja otsustasin jääda isa juurde. Kui isa õhtul pärast tööd koju tuli, ootas minu tehtud soe söök teda ees. Isa andis mulle kõik vajaliku, majapidamistöörde ja riiete õmblemisega sain maast-madalast ise hakkama, see oli justkui enesestmõistetav.

Marika Mikelsaar

BPW Estonia Aasta Naine 2004.
Tartu Ülikooli emeriitprofessor, 1992–2002
TÜ mikrobioloogia instituudi juhataja, praegu
sama instituudi erakorraline juhtivateadur. Poja
ja kahe tütre ema, kümne lapselapse vanaema.

Eesti keeles on ettevõtlus tulevikku vaatav sõna: „ette” ja „võtlus”, s.o võtma, millegi kallale asuma, peale hakkama. Inglise keele seletav sõnaraamat selgitab laiemalt: „*Entrepreneur – a person who starts a business enterprise, usually based on a new idea, and is willing to take risks.*” Ettevõtluses sisalduvad olulised mõisted: uudsus ja risk. Sageli seab elujärg inimese tahes-tahmata pealehakkamise ette ja tugineda saab ainult riskivõimele sisetundele (inimese geeniinfo) ning eelkäijate kogemustele. Minul on meresõitjate geenid isalt ning hariduse poole pürgiva eestlasest mõisamoonaka visadus ema perekonnast.

Teadlasena seisin ettevõtlikkuse valiku ees siis, kui selgus, et oleme avastanud väga eriliste omadustega piimhappebakteri *Lactobacillus fermentum* ME-3. Eesti patenditaotlusest jõudsimme aga Euroopa patendini alles kümne aasta pärast, kuigi vahepeal olime juba saanud Venemaa ja USA patendid. Mul polnud alustades aimugi, kui keeruline on võitjana väljuda suurest ärikonkurentsist, mille eelduseks on patendi omamine ja Euroopa tol ajal täpsemalt formuleerimata reeglitele vastamine.

Lactobacillus fermentum ME-3 eristus teistest kahetise toime tõttu: tavapärasele laktobatsilli võitlusvõimele kurjade soolenakkuste tekitajate vastu lisandus eripäraselt võime neutraliseerida hingamisprotsessides tekkivaid organismirakke kahjustavaid hapnikuradikaale. Sellised reaktiivsed molekulid osalevad mitmete haiguste kujunemises, nagu ateroskleroos, põletikud, vananemisel tekkivad taandarengud. Bakteri regulaarne manustamine annab panuse nende haiguste profülaktikasse.

Iga teadlase unistus on panna oma avastus inimkonda teenima, keeruline ja riskirohke on aga tee

sinnapoolle. Tartu Ülikooli innovatsiooni ja teadusarenduse toel kujundasime sihid, kuidas viia bakter tarbijateni. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele esitasime oma projekti bakteri kasutamiseks farmatseutilises toidulisandis, juustus ja jogurtis. Saime teadusarenduseks vajalikud miljonid kodumaalt ja Euroopa Komisjoni 5. raamprojektilt.

Tuleb tunnistada rahvatarkuse „Ära pane mune ühte korvi!” paikapidavust ettevõtluses. Püüd Tallinna Farmaatsiatehase ja mitmete teiste selletaoliste abil edasi minna osutus ummikteeks. Toiduainetööstus oli meile, meedikutele ja bioloogidele, üsna võõras ala, millesse süvenesime aga edukalt. Esimene Tervise juust Vana-Kuuste väikesest meiereist oli võrratu delikatess, kuid ettevõtte läks euronõuete ja juhtimisvigade tõttu pankrotti; Võru Juust AS müüdi hetkel, kui ülikool hakkas litsentsi sõlmima, Soome ettevõttele Valio, kes ei hoolinud Eestis patenteeritud mikroobist. Püsivaks kaaslaseks jäi Tallinna piimatööstus Tere, kelle Helluse-sarja tooted on nüüd juba tükk aega meie rahva käsutuses. Eksport Lähti, Leetu, Soome, Koreasse on mitmel moel teostunud. Hiljuti sattus tuttav perekond Indoneesias perearsti juurde nn reisijate kõhulahtisusega. Hirmkallitele antibiootikumidele lisaks soovitas arst: „Kui koju jõuate, tarvitage oma ME-3 probiootilist bakterit tervise taastamiseks!”

Uus idee ja risk – see ongi olnud ettevõtlus läbi raskuste. Tähtede poole jõudmine on ehk veel ees, sest optimismi ja uusi teadusideid jätkub.

Tuleb tunnistada rahvatarkuse „Ära pane mune ühte korvi!” paikapidavust ettevõtluses.

Kauksi Ülle

BPW Estonia Aasta Naine 2008. Töötanud Fennougria Tartu Keskuse juhatajana 1993–2003, Võru Raadio peatoimetajana 1991–1993. 2004. aastast vabakutseline kirjanik. Avaldanud 20 raamatut, on sealhulgas aabitsate ja lugemiku üks autoritest. Abikaasa Evar Riitsaar. Täiskasvanud lapsed Maali, Salme, Päivi, Niilo, väiksemad Leelo ja Truvar. Tütred Joonatan Tähe, Mattias Päiv ja Miko Erk.

Ette võtmine tähendab sõna otseses mõttes mingi asja, töö või probleemi asetamist kõige tähtsamale, esimesele kohale, sellest kinni hakkamist ja mitte enne lahti laskmist, kui asi ühel pool, sooritatud või lahendatud. Praegu tähistab see sõna vist firma asutamist, kuid tolle poole pealt pole mul midagi öelda, sest peale Eesti Kostabi Seltsi ja MTÜ Seto Ateljee Galerii ja MTÜ Taarka Pärimusteatri ma pole midagi asutanud. Ette aga võtan midagi pidevalt, iga päev. Elu koosnebki pingejärjekordade tegemisest ja neist kinnipidamisest.

Ettevõtmine kui selline tuleb õhust, jumalate käsuna, sisemisest tungist.

Kõige suurema ettevõtmisena mäletan üht oktoobri-õhtut Tartu Ülikooli päevilt, aastal 1983 või nii, kui nägin filmi hõimurahva kamasside saatusest. Rohukasvanud õitsval aasal rääkis üks naine iseendaga meloodiliselt. Diktorihääl ütles, et vana naine on viimane kamassi keele kõneleja, tal pole enam kellegagi seda keelt kõnelda peale jumalate, ja nurmeemale ta vist palvet lugeski. Äkki jõudis mulle kohale, et olen ka ise ühe väikese võro keele kõneleja, aga koolihariduse saanud juba eesti keeles. Kui saan kunagi lapsed, kas nad ei jää äkki viimasteks võro keele kõnelejateks kusagil võsa vahel? Mõtlesin kolm päeva pingsalt ja otsustasin midagi ette võtta. Koostasime nimekirja tegudest ja suundadest, mida keele edendamiseks vaja. Raamatute kirjutamine ainult selles keeles (praeguseks 15 raamatut), teatri ja ülikooli asutamine. Ülikool sai küll Kaika suveülikooli ja Võru Instituudi vormis, aga nad on olemas. Teater on võro ja seto suveteatrina jõuline – on huumorit ja traagikat, draamast kõnelemata.

Ettevõtmine kui selline tuleb õhust, jumalate käsuna, sisemisest tungist – kuidas keegi sellest ka mõtleks. Algab ikkagi meditatsioonist, piltide või häälte segadiku seest oma käsu väljalugemisest ja selle järgimisest.

Mida ettevõtlikkus mulle on andnud? Kõik on andnud. Võimaluse üldse elada. Enamiku elust olen püüdnud jälgida südame häält ja kosmilisi käske. Nii kui loov ettevõtlikkuse võime kaob, on tunne nagu kotkal, kelle vägevast lennust saab komberdav kõnd maa peal.

Loovus on vaba – ette võetu külge ei saa end kõide ega ketti panna. Õigel ajal tuleb lahti lasta. Ette võtmisega on nii, nagu väikesel nõial, kes nõidus vihma ja tuli makarone. Minuga on seda ka juhtunud, aga ikka tuleb julgeda uuesti midagi ette võtta.

Kui elus on ummik, tuleb sellest väljuda esmalt meditatsiooni kaudu. Kui inimene kuidagi suudab end kõigest siduvast vaimselt lahti lasta, siis tulebki pildi, heli või mingil muul kujul nägemus järgmisest ülesandest.

Ettevõtlikkust ja püsivust ettevõtmise teostamisel ja lõpule viimisel õpetab käsitöö. Esemel visiooni teoks tegemiseks tuleb hankida materjal, muster, töövahendid, aeg, kannatus, püsivus. Nii sünnib midagi ilusat neil, kes midagi ette võtsid. Kes ütlevad, et mina ei suuda – need ei suudagi. Ette võtavad need, kes tahavad, saavad ja suudavad.

Kui olete midagi edukalt ette võtnud, ärge lugege kunagi internetikommentaare.

Kaja Sakala

EENA asutajaliige, EENA juhatuse liige 1999–2004, EENA Rannamõisa klubi asutaja. Perefirma Sakala Tööstusautomaatika osanik. Kahe tütre ema ja kahe lapselapse vanaema.

Mõne aasta eest oli aeg, kui meie perefirma, kes toob sisse tööstusautomaatikat välisriikidest, tekkis tollis raskusi. Toll polnud üksnes meile mureks. Kutsusin tolliameti asjatundja EENAsse, et ta annaks nõu. Sellest oli kasu meie firmale ja EENAs ka teistele. Ainuüksi meile vaevalt oleks tulnud selgitusi jagama, toetas EENA olemasolu.

Mina võin küll öelda, et ilma EENAta poleks ma see, kes täna olen. 90ndate algul olin täielik kodukana. Olen Kohtla-Järvel sündinud ja seal raamatupoes töötanud, õppinud Leningradis raamatukaubandust, kuid abielumisest saadik elasin Tabasalus, olin Ranna sovhoosis dispetšer ja arvestasin palka, kodus hoolitsetin laste ja mehe eest. 1992. aastal aga otsustas mu armas abikaasa Ülo luua oma firma. Mina olin algul väga vastu, aga Sakala Tööstusautomaatika sündis ja sain aru, et pääsu pole – hakkasin tegema seal raamatupidamist. Samal ajal juhtusin lugema Reet Laja artiklit naiskoolituskeskusest. Marssisin kohale, mind võtsid vastu Karin Juhat ja Leena Blum, kes kinnitasid, et olen õiges kohas.

Hakkasin käima naistele mõeldud koolitustel, kus teadmisi jagasid tollase EMI (Eesti Majandusjuhitud Instituudi) helged pead. Minu silm läks maailma suhtes lahti! Ja kuna naiskoolituskeskusest sai alguse EENA, siis sai minust justkui iseenesest üks selle asutajaid. Esimene küünlatseremoonia EMI tagasihoidlikul laual oli unustamatu, üks kasulik üritus järgnes teisele, 1994 käisime EENAGA Östersundis Rootsi naiste messil „Kvinnor kan“... Aga rääkisin ikka veel, et olen oma mehe firmas raamatupidaja, kuni ükskord Virve Poom, ka juba EENAs, mulle ütles: „Mis mehe firma, teil on ju perefirma!“ Tasapisi jõudis minuni arusaamine, et tööpoolest, ma teen ju seal kõike mis vaja, ma olen mehele võrdväärne partner!

Ilma EENAta poleks ma see, kes täna olen.

EENA lükkas mind heas mõttes aina edasi. Aastakoosolekul Põlvas 1999 valiti mind EENA juhatusse. Olin mures, et teised kõik nii targad, mis nüüd mina... Ei olnud aega pikalt muretseda, BPW Euroopa 2000. aasta kongress Tallin-

nas lähenes. Kuidas tollane EENA president Sirje Küttis ülesandeid jagas ja kongressi ettevalmistust korraldas, see oli täielik elukool! Sirje on olnud peale minu veel kindlasti paljudele mentor – mõnikord vist enese teadmatagi. Ma ei ole saanud kusil paremat koolitust kui tollal EENA juhatuses. Kogegin õlatunnet, mis ju ongi vabatahtliku ühenduse mõte ja mis aitab mõnigi kord raskustest välja. Hiljem, kui oma autoga Euroopas ringi sõitsime, sain tunda rahvusvahelist BPW võrgustikku – Saksamaal ja Austrias võtsin ühendust BPW naistega, kes pakkusid sobilikku öömajateenust.

EENA on mind nii palju tegutsema kasvatanud, et otsustasin kohalikus poliitikas kaasa rääkida. Nimelt rajasime Saaremaale algul suvekodu, millest tasapisi on saanud päris kodu, ja nüüd kuulun Lümända valla volikogusse. Paarkümmend aastat tagasi poleks ma seda uneski ette kujutanud!

Olen kogenud õlatunnet, mis ju ongi vabatahtliku ühenduse mõte.

Liis Klaar

EENA Aasta Naine 1998. Tallinna Lastehaigla Toetusfondi tegevjuht 1995–1999, Riigikogu liige 1999–2003, Tallinna Vanalinna Lionsi klubi liige alates 1993, Lionsi Eesti piirkonna esimene naiskuberner 2008–2009. Kahe poja ema ja viie lapselapse vanaema.

Ühel päeval paarkümmend aastat tagasi helistas mulle Tallinna Lastehaigla peaarst Merike Martinson ja küsis, kas tulen hiljuti asutatud toetusfondi juhtima. Heategevuse kogemus oli nõukogude aja jooksul katkenud, inimestel polnud annetamise harjumust. Hakkasin veenma, et heategevus pole kerjamine, raha saab korjata uhkelt ja väärilt, sirge seljaga. Ainult riigi rahast poleks piisanud, et täiesti räämas haigla korda teha ja hankida tipptasemel meditsiinisustus. Alustasime samm-sammult: kõigepealt operatsioonisaalid, siis osakonnad... Palju tuli selgitada, võtta algul vastu enamasti välisabi ja rõõmustada, kui kaasa tuli järjest rohkem Eesti inimesi. Heategevusõhtult draamateatris lahkuti sõnadega: „Küll on hea head teha, kui endal on tore olla!” Mul on hea meel, et suutsin vedada heategevuse taasalgamist. Lastehaigla Toetusfond, keda nüüd juhivad Inna Kramer, tegutseb tublisti tänini.

Olin tulnud 1992. aastal Eestisse Kanadast, kus heategevus on enesestmõistetav, kuid minu igapäevatööks polnud see varem olnud. Toetusfondi juhtides aitas see, et ma väga tahtsin teha midagi Eesti heaks. Mu abikaasa Matti töötas Eestis Šveitsi edasikindlustusfirma Swiss Re esindajana, mistõttu sain mina toetusfondis tegutseda peaaegu ilma palgata. Ma ei tahtnud ka kelleltki siin pikka aega elanud inimeselt töökohta ära võtta. Aga ettevõtlik olemine ja soov tegutseda on mul geenides. Ettevõtlikkust on nõudnud ka kõik need kümned elukohavahetused, millest olen kirjutanud 2008. aastal ilmunud raamatus „Mulgivanaema meekook”, kus peale mu vanaema retseptide on meie pere lugu. Olin kuueaastane, kui meie pere sõjapõgenikuna Tallinnast lahkus. Põgenikelaagrite Saksamaal järgnesid kodud Rootsis,

pärast abiellumist kolimised Šveitsi, sealt jälle Rootsi ja tagasi Šveitsi ning seejärel Kanadasse. Iga kodu mahajätmine on olnud raske, kuid uue rajamine rõõmus. Meie kolimised olid enamasti seotud Matti töökohavahetusega, kuid iga kord arutasime kõik pere keskel läbi, ka siis, kui pojad Toivo ja Margus olid veel väikesed. Miski ei lähe korda, kui ei ole aega või tahtmist läbi rääkida, kõigi arvamused ära kuulata ja seejärel ühiselt tegutseda.

Mõnikord tähendab ettevõtlikkus seda, et tuleb osata aeg maha võtta ja pühenduda ainult kõige tähtsamale. Minul juhtus nii mõni aasta tagasi, kui mul tuli minna puusaoperatsioonile. Valmistusin põhjalikult, uurisin samasugusel operatsioonil käinud inimeselt

Mõnikord tähendab ettevõtlikkus seda, et tuleb osata aeg maha võtta ja pühenduda ainult kõige tähtsamale.

iga üksikasja. Pärast operatsiooni harjutasin haiglavoodis terve nädalavahetuse varvaste tõstmist – algul tundus, et ilmvõimatu, aga kui esmaspäeval seda suutsin, oli tunne, nagu oleksin vallutanud mäetipu. Ma ei andnud alla! Kui mind haiglast välja kirjutati, pani arst südamele: „Käi, käi, käi!” Mina käisin, alguses karkudega ja hiljem ilma. Muidugi oli raske mõelda ainult endale, kui pere on alati olnud esmatähtis. Mina-otsus nõudis ettevõtlikkust! Aga nüüd pole mul selle puusaga mingisugust häda (no igaks juhuks tuleb vana kombe kohaselt kolm korda üle öla sülitada!). Suudaksin praegu mujalgi kui ainult oma peres ja Lionsi klubis tegutseda – ja arvan, et on teisigi minuvanuseid naisi, kes hea meelega teeksid veel midagi Eesti heaks.

Tea Varrak

BPW Estonia Aasta Naine 2011.
Rahandusministeeriumi kantsler 2006–2011,
2011. aastast Tallinna Tehnikaülikooli innovatsiooni-
ja ettevõtluskeskuse direktor. Kolme poja ema.

Mu lapsepõlv möödus koos emaga kitsastes oludes, kuid tundsin alati, et ema on mulle parim sõber. Eriti nõudlik oli ta õppimise suhtes. Töökus ja vastutustunne, kohustus oma lubadused alati täita – tänu emale olen saanud need omadused, ilma milleta pole võimalik olla tulemuslikult ettevõtlik.

Mul on olnud õnne, sest mul on mõistev perekond, kes on mu ettevõtmisi mitmel moel toetanud. Olen olnud väga huvitavate ettevõtmiste algataja ja nii mõnegi projekti elluviija. 1993. aastal olin Eesti esimese erakooli, Mainori Majanduskooli rajaja ning direktor. Väga toreda ja ennastohverdava meeskonnaga saime kooli kenasti toimima, pealegi veel viies Eesti linnas, ning see kool toimib tänaseni! Seejärel käivitasime koos Tõnis Arroga Fontese erakooli, millest mõne aasta pärast kasvas välja Audentese hariduskontsern, kuhu kuulusid nii spordikool, kõrgkool kui ka erakool. Seda kontserni juhtisin seitse aastat. Kolmas suurem väljakutse oli Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS), kus olin

juhatuse esimees. Mul on väga hea meel, et EAS oli ja on ka täna suurim ning edukaim eurorahade rakendaja Eestis. See väljakutse andis palju kogemusi, aitas aru saada ettevõtete toimimisest ja probleemidest, õpetas elu vaatama ja mõistma eri huvigruppide vaatevinklist.

Olen olnud väga huvitavate ettevõtmiste algataja ja nii mõnegi projekti elluviija.

Kõik eelnevalt kogetu kulus märjaks ära Rahandusministeeriumis. Proovisin anda endast kõik, et teha ministeerium avatuks, kaasata ettevõtjaid ja teisi huvigruppe nii seaduste loomisesse kui ka muutmisesse. Olen olnud osaline nii suure ülejäägiga riigieelarvete kui ka ühe aasta sees mitme negatiivse eelarve tegemises, samuti näinud, kuidas toimivad süsteemid mujal maailmas ja kuidas sünnivad üliolulised riike mõjutavad otsused. Eurole ülemineku ajal olin rahandusministeeriumi kantsler. Oli väärt aeg – niisugust kogu riigi, omavalitsuste

ja erasektori ühtehoidvat tegutsemist on raske sõnades kirjeldada. See tähendas ka vastutust (olin eurole ülemineku valitsuskomisjoni esimees), mis öösiti magada ei lasknud. Seda suurem oli rõõm, kui eurole üleminekuks apsudeta välja tuli. Nüüd loodan südamest, et euroala probleemid leiavad lahenduse.

Praegu töötan Tallinna Tehnikaülikoolis innovatsiooni- ja ettevõtluskeskuse direktorina. Soovin varasemaid kogemusi maksimaalselt ära kasutada, aidata kaasa hariduse edendamisele ja sellele, et ülikooli õppetöös ja teaduse arendamisel arvestataks rohkem ettevõtete vajadusi. Meie meeskonnal on suured väljakutsed. Oleme juba sõlminud koostöölepingud nii mõnegi väliskontserniga. Arvan, et eesmärgid on saavutatavad, sest on nii palju tarku, missioonitundega ja ettevõtlikke inimesi, kellega koos tegutseda.

Mul on olnud õnne, sest mul on mõistev perekond.

Ludmilla Tsirel

EENA asutajaliige. Tameo MT OÜ personalijuht, kahe lapse ema ja kuue lapselapse vanaema.

Tartu Kunstikooli rõivaste modelleerimise ja konstrueerimise eriala ning Tallinna Pedagoogilise Kooli lõpetanuna leidsin end 90. aastate alguses ettevõtluses. Minu abikaasa Mati töötas sel ajal Tartu Majas tippspetsialistina, tal oli vaja viia tähtsatesse ametkondadesse ja toredatele sõpradele meeneid ning mina ei mõelnud kaua: jah, ma hakkam tootma reklaamkingitusi! Tartus oli hästi tuntud kunstikombinaat ARS, kus disainiti kauneid tarbeesemeid, kuid neid oli raske kätte saada. Tahtsin luua midagi ARSist erinevat, mind aitasid kaks kunstnikust sõbrannat ja nii sündis sulatamistehnika parafiiniga. Sel kombel valmistatud linikud, sallid jms olid suhete loomisel meeldiv üllatus.

Teadmistejanu viis mind EMIs ärikursustel kokku Reet Laja ja Karin Juhatiga ning kui loodi EENA, siis olin enesestmõistetavalt asutajaliikmete hulgas, kaasasin ka oma tütre Silja ning hea kolleegi Sirje. Nii sündis 1992. aastal EENA Tartu klubi, kelle viiest asutajaliikmest kolm töötab praeguseni Tameo MTs.

Perefirma Tameo MT sündis 1993. aasta veebruaris. Tartu Ülikooli majandusküberneetika eriala lõpetanud poeg Urmas tegeles ettevõtte IT-ga ja ostu-müügi arendamisega, tütar Silja vastutas siidimaaliosakonna eest.

Kodu ja töö ühildamise eeldus on see, et kõigest saab rääkida ja viha ei peeta, ei ole kadedust ega laiskust ja rõõmsameelsus võidab raskused.

Tänu EENALE saime palju olulisi kontakte nii idas kui ka läänes. Seminarid ja messid arendasid ettevõtlusjulgust, imeline oli tajuda õlatunnet teiste naisettevõtjatega kohtudes ja teadmisi vahetades.

Neid teadmisi ja oskusi läks mul vaja ka siis, kui abikaasal oli tõeline proovikivi ehitada Rõbinski kaabli-tehase hotell algusest lõpuni. „Võtmed kätte” projekt pidi valmis saama 1994. aasta rahvusvaheliseks sümposiumiks. Kui jõudsim sisekujunduseni, selgus, et selle projekti ei olegi! Võtsin sisekujunduse enda kanda, nii nagu ka personali otsingu, materjali tarned ja kõik muu hotelli tegutsemiseks vajaliku. Suur usaldus abikaasa ja äripartneri poolt võimaldas mul vastu võtta otsuseid, kui see oli möödapääsmatu; konsulteerida, kui see oli vajalik, ja saada abi, kui ise ei suutnud otsustada.

EENA Tartu klubi tegemistel hoidsid samal ajal silma peal Silja ja Sirje. Tänu nende aktiivsusele edenes klubi elu Tartus hoogsalt ja ma olin sellega hästi kursis. EENAs oli ja on minu jaoks eriline märgusõna ühtekuuluvustunne, mis ulatub üle riigipiiride, teeb tugevaks ja aitab püsida eesmärkide saavutamise kursil.

Ettevõtlus on minu jaoks väljakutsete nautimine. See on kolleegide-pereliikmetega arvestamine, suu puhtaksrääkimine ja üksteise toetamine, vastastikune usaldus. Kodu ja töö ühildamise eeldus on see, et kõigest saab rääkida ja viha ei peeta, ei ole kadedust ega laiskust ja rõõmsameelsus võidab raskused. Tänu niisugusele suhtumisele on perefirma saanud kasvada – lippe ja kingitusi teeme küll edasi, kuid põhiline käive tuleb nüüd elektrimaterjalide hulgi-müügist ja tööd anname mitmekümnele inimesele.

Mäletan oma vanaema Ellat, ema Miraldat ja isa Aleksandrit alati lahendusi otsimas. Kunagi ei olnud midagi võimatut. Oli vaja leida võimalusi, mitte vabandusi. Nii oli ka kaheksakümnendatel aastatel, kui mu abikaasa töötas spetsialistina Vietnamis. Armastus

ja soov teineteist toetada aitas leida võimalusi, et pärast pooleaastast asjade korraldamist Eestimaal sain sõita abikaasa juurde Hanoisse. See oli tollal 18aastasele Siljale ettevõtlikkuse ülikool ja tema ning 15aastase venna kokkukasvamise aeg.

Ettevõtlikkus kulus marjaks ära ka Vietnamis. Hanois oli eri riikide saadikute ja spetsialistide laste kooli direktoriks Moskva pedagoog, kes oli käinud Tartus

ja vaimustunud meie koolikorraldusest. Hanois loodi üldhariduskooli juurde kunstiosakond, mille õpetajaks paluti mind. Joonistus- ja joonestustundide kõrval pidin ka stende kujundama – Lenini lapsepõlv ja muu sellesarnane (aasta siis oli 1985). Käisime Matiga turgudel stendideks vajalikku kraami kokku otsimas. See polnud kerge ülesanne, aga ettevõtliku inimesena ma kohanesin ja kaks aastat möödusid loominguiliselt.

Tiina Rämmeld

EENAs aastast 2003, EENA Tallinna klubi juhatause liige. Kostivere Tera TÜ juhataja. Tütre ja poja ema, kahe lapselapse vanaema.

Mina tulin EENAsse Austraalia kaudu. Olin koos Mare Treibergiga käinud EENA üritustel ja 2002. aastal sõitsin koos EENA naistega Melbourne'i, IFBPW maailmakongressile. Kongressil nägin, kui hästi maailma äri- ja ametinaised Eestit tundsid – muudkui tuldi tänama. EENA oli 2000. aasta BPW Euroopa kongressi Tallinnas nii hästi korraldanud, et see oli kõigil meeles! No ma ei saanud jääda kõrvalt vaatama, astusin nii tublide inimeste hulka. Ei ole kahetsenud kordagi. Väga hea seltskond! Ei ole vahet, kas oled noor või vana, kõrgelt või väheke madalamalt haritud – kõik saame omavahel suurepäraselt läbi.

Ettevõtlikkus ühendab meid. Võib-olla on ettevõtlikkus see, et sa ei upu, kui sind otse vette visatakse. Mind, läbinisti linnalast, kutsus tädipoeg kunagi ammu Kostiveresse tapeeti panema.

Tapeeti pannes leidsin endale mehe ja jäingi maainimeseks. Olin Linnuvabrikus raamatupidaja ja dispetšer ning kui moodustati

Võib-olla on ettevõtlikkus see, et sa ei upu, kui sind otse vette visatakse.

ühistu, siis ütles mu kunagine ülemus, et hakaku ma ühistu juhatajaks, mis see juhatamine siis ära ei ole. Mina vastu, et mis saab, kui midagi juhtub, kui murran jalaluu või midagi muud...? Lohutuseks kuulsin, et ärgu ma muretsegu, igasuguseid ratastoole on tänapäeval olemas. Esimene juhataja-aasta, 1999, oli küll õudne. Vili kadus kuivatis ära, ja kohe 200 tonni! Mehed tõmbasid vilja kuivatades nina täis ega teadnud viljast midagi, see tuli välja alles järgmisel aastal, kui hakka-

sime tünne üle vaatama.

Meie ühistu teenindab oma liikmeid teravilja kuivatamisel ja hoiustamisel. Kõrghooaeg on juuli lõpust kuni oktoobrini, siis on mul töötegemisel suureks abiks ka poeg. Oleme edenened, 2000. aastal Soomest hangitud vanast viljakuivatist enam ei jätkunud, 2010 ostsime liisingu-ga uue juurde. Tuleme omadega välja ja elu ise on mulle juhtimist õpetanud.

Ka kodu ümbrus tahab sättimist. Mare Treibergiga mõlemad oleme aidanud Kostivere mõisa korda teha. MTÜ eesotsas on meil kohalik mees, Tõnu Truumaa, ettevõtlik inimene ja ettevõtja. Ega meiegi saanud kõrvale jääda. PRIAst saime projektiraha ja nüüd on mõisas suur saal korralikult renoveeritud. Mõnus koht, kus suvel korraldasime Marega ka EENALE kokkusaamise.

Irina Talviste

BPW Estonia liige 2011. aastast. BPW Estonia Pärnu klubi president. Skamet OÜ ja Turkom OÜ juhatuste liige. Tütre ema.

Pärnu klubi moto on: „Sa ei pea olema ettevõtja, küll aga ettevõtlik! Sobid meie seltskonda, kui su silmad säravad, kui tahad areneda ning ühistes tegemistes ka teisi arendada.”

Olen väga avatud inimene ja mul on tohutult kontakte, millest enamiku olen saanud luua tänu oma ettevõtlikkusele. Veel olulisem on, et olen suutnud kontakte hoida. Selle nimel pingutan väga, sest usaldusväärsed suhted on võluhoi, mis on mind rasketel aegadel aidanud.

Oma õiget kohta ma hoobilt ei leidnud. Pärast Tallinna Majanduskooli, kus õppisin finantsistiks, töötasin kolm kuud Pärnu Maksuametis ja sain aru, et olen valinud täiesti vale eriala. Läksin ja õppisin Pärnu Majanduskoolis ning Tartu Ülikooli Pärnu Kolledžis turismi- ja hotellimajandust. 1996. aastal alustasin Rannahotelli administraatorina ja sain peagi vastututeenistuse juhiks. Olen juhtinud müügi- ja turundusmeeskondi ka Strand SPA & Konverentsi-hotellis ning Pärnu hotellis.

Usaldusväärsed suhted on võluhoi, mis on mind rasketel aegadel aidanud.

Põhitöö kõrvalt tegin pereettevõtetele raamatupidamist. Kui 13 aastaga oli hotellindus minu jaoks ammendunud, siis otsustasin kätt proovida juhatuse liikmena ja vastutada ettevõtte turunduse ning avalike suhete eest Skamet OÜs, mis toodab puuküttega saunakeriseid ja teeb metallitöid. Mu turismialased teadmised ja kogemused aga võimaldasid luua ka oma ettevõtte Turkom OÜ.

Pärast igapäevaselt palgatöölt lahkumist tekkis mul aega ja energiat tegeleda ka muuga, mis mind huvitab. Näiteks on mind köitnud Eesti loomemajanduse areng, olen osalenud vabatahtliku mentorina Loov Eesti virtuaalses programmis PESA.

Mõni aasta tagasi nägin telest Aasta Naise valimist. Hakkasin huvi tundma, kes seda korraldab. EENA 2011. aasta kübarapeol, kus viibisin ühe teise organisatsiooni liikmena, kohtusin juhuslikult Pille Ruuliga. Meie jutuajamisest sai meeldiv üksteisemõistmine ning üsna pea lõimegi Pärnusse taas BPW klubi. Kuulumine BPWsse ehk EENasse on auasi. Varem olin olnud Pärnumaa Ettevõtlike Naiste Ümarlause liige ning korraldanud mitmeid üritusi. Olen aktiivselt osalenud kodanikuühiskonnas, oma elurajoonis lõime Mai Seltsingu, et seal oleks parem elada ja osaleda ümbruse arengus. BPW Pärnu klubi presidendiks olemine on andnud mulle võimalusi osaleda Pärnu linnavolikogu juures toimival ühenduste ümarlauseal, samuti olen Pärnu naiste varjupaiga nõukoja liige.

Arvan, et kunagi ei tasu vinguda, vaid pigem proovida midagi muuta. Ka poliitikas on minu karjäär olnud päris tormiline – liitusin Reformierakonnaga 2010 ja nüüd juhin selle erakonna Pärnu piirkonda, kuulun Pärnumaa juhatusse ja Reformierakonna volikogusse ning kandideerin kindlasti 2013. aasta kohalikel valimistel. Mu praegune kõige suurem unistus on jätkata õpinguid Tartu Ülikooli magistriõppes.

Tiiu Tatjana Reinbusch

EENAs 1996. aastast. Rahandusministeeriumi eelarveosakonna juhataja asetäitja aastast 1996, eelarvevaldkonna erialadiplomaat Eesti alalises esinduses Euroopa Liidu juures 2007–2011, praegu Rahandusministeeriumi nõunik. Kahe poja ema.

Liigne tagasihoidlikkus ei ole voores – see tõde kuulub ettevõtlikkuse juurde. Võin uhkusega öelda, et olen Eesti Vabariigi rahandussüsteemi üks kujundajaid. Olen olnud Euroopa Liidu liitumisläbirääkimistel eelarve töögrupi juht ja kaitsnud Eesti finants-huve neli aastat Brüsselis töötades. „Tiiu, Eesti!” tutvustati mind Brüsseli-aastail. Nii tutvustataksegi kõiki Euroopa Liidu juures töötavaid diplomaate. Eesti oli neil aastail justkui mu teine perekonnanimi, pidin mõtlema riiklikult.

Liigne tagasihoidlikkus ei ole voores – see tõde kuulub ettevõtlikkuse juurde.

Isiklikus ettevõtlikkuses ja riigi ettevõtlikkuses on palju ühist. Ettevõtlikul inimesel peab olema visadust ja tahet olla edukas, peab olema ambitsioone ja samas ettevaatlikkust, oskust riske hinnata ja neid maandada. Tänu niisugustele inimestele saab olla ettevõtlik ja edumeelne ka riik, kelle arengus olen olnud osaline 16 aastat. Tagasi vaadates võin öelda, et 90ndatel, mil tuli alustada nullist, suutsime Eesti rahanduse alustalad õigesti paika panna.

Kogemused tulevad alati kasuks – minu tudengielu algas TPIs ja jätkus Leningradi Elektrotehnilises Sideinstituudis, kuhu läksin õppima Eesti stipendiaadina. Tallinna Telefonikaugejaama vahetusülemana tuli mul tagada laitmatu side 1980. aasta olümpiamängude purjeregati ajal, seejärel juhtisin ASi Tondi Elektroonika direktori asetäitjana ligi kolme tuhandet töötajat. 90ndate algul, kui olid pikad poejärjekorrad, ettevõtluse alged aga juba tekkisid, otsustasin asutada oma toidu- ja maitseainepoe, et ma ei peaks aega kulutama järjekorras seismisele.

Samal ajal läksin EBSi rahvusvahelise äri juhtimist õppima, sest tundsin, et vaja on midagi uut. Kui töötasin juba Rahandusministeeriumis, siis otsustasin koostada finants- ja investeerimissõnastiku, sest eelarveteemalistes vaidlustes ei saanud osapooled üksteisest aru – terminid olid segased. Ettevõtlikkus tähendab kindlasti seda, et kui tunded puudust millestki, mida oskad teha, siis võtad kätte ja teedki. Noortelt saab alati värskaid mõtteid, sellepärast olen aastate jooksul õpetanud eelarveteadust mitmes ülikoolis.

Enne Rahandusministeeriumi töötasin EVEAs, Eesti Väikeettevõtete Assotsiatsioonis, kus töötas ka Malle Lind, kes oli tollal äsja asutatud EENAs pressiesindaja. Mallelt kuulsin EENAst, selle liige sai minust mõnevõrra hiljem. Mind inspireerib inimeste erisus ja arvamuste paljusus, erinevate mõtete tegudeks tegemise mitmekesisus, mis meil EENAs on. Meie Aasta Naise idee, mida oleme suutnud pikka aega teoks teha, on tõsine, kogu riigile vajalik ettevõtmine.

Hindan kõrgelt professionaalsust ja eks seetõttu tellisin koduaia kujunduse just oskustega inimeselt. Nüüd ootame abikaasaga poegi koos miniatraga, et neid oma aias võõrustada ja kogu perega kaunist aeda nautida.

Ettevõtlikul inimesel peab olema visadust ja tahet olla edukas, peab olema ambitsioone ja samas ettevaatlikkust, oskust riske hinnata ja neid maandada.

Foto Daisy Lappard

Eva Truuverk

EENA liige alates 1994. EENA Tallinna klubi president 2000–2003. Kodanikualgatuste „Minu Eesti” ja „Teeme ära!” projektide koordinaator alates 2007, enne seda reklaamibüroo Domeena osanik ja multimeediaagentuuri Ziil omanik. JCI (Junior Chamber International, Eesti Noortekoda) liige aastast 2003, tenniseklubi TC Reval Ladies liige 1998. aastast.

Suvel 2007 lõpetasin 14 aastat kestnud äritegevuse, kavatsesin natuke aega maailmas ringi sõita ja puhata – olin ju sukeldunud ettevõtlusse kohe pärast ülikooli ja seal tublisti vastu pidanud. Aga miskipärast ei saanud Austraaliasse-sõidust asja ja sügisel tutvustati mind Rainer Nõlvakule, kelle peas oli Eestimaa prügist puhtaks koristamise võimas mõte. Minuga on selline lugu, et kõike, mida ma teen, pean kõvasti uskuma. Kogu Eesti koristamine tundus mulle esialgu utoopiline, kuid kuna parajasti oli vaba aega, tegin „Teeme ära!” rakukesele esimese strateegilise koosoleku ja... läksin puhkama. Detsembris tulin tagasi ja selleks ajaks oli see mõte ka minu peas klaariks saanud, hakkasin tegutsema.

3. mail 2008 oli väljas 50 000 inimest, kes korjasid kokku 10 000 tonni, s.o umbes kaks Olümpia hotelli täit prügi. Järgnesid mõttetalgud 2009 ja talgupäevad 2010, 2011, 2012. Samal ajal hakkas idanema mõte *Clean up the World? Let's do It!* Miks mitte koristada kogu maailma? Eesti koristamise videol, mille internetti üles panime, oli võimas energia – seda vaadati palju ja meieni jõudis kogu maailmast rohkesti soove: tahame ka teha! Mul läks uskumisega jälle veidi aega – kuni aprillis 2010 olin Ameerikas vabatahtlike juhtide kogunemisel, kus oli esindajaid sajast riigist. Minu prügijutt tekitas suurt huvi ja sain aru: täiesti võimalik, et kõik on võimalik! 2012 ongi maailma koristamise aasta. Olen partnersuhete ja tugiteenuste toimkonna juht, meil on veel neli toimkonda. Meie ülesanne on igas riigis leida üles „oma Rainer Nõlvak” ja vabatahtlikud. Eestis on vabatahtlikke üle 200 ja nad on fantastilised!

„Teeme ära!” tööd on võimalik teha ainult siis, kui oled ettevõtlik. Oma varasemale elule tagasi vaadates saan aru, et see oli karastus, ettevalmistus praegusele: Tartu Ülikooli ajal kaubandustudengite seltsis Hermes osalemine ja töö Talis Bachmanni reklaamibüroos, pärast ülikooli Lee Murrandiga koos reklaamibüroo loomine, seejärel oma Ziil, äriplaani koostamine (ühe äriplaani esitas JCI 2003. aastal maailmakonkursile ja ma sain Kopenhaagenis maailma parima äriplaani preemia), teadmiste jagamine, koolitajaks ja mentoriks olemine, mitmete ja mitmete projektide juhtimine. Ja muidugi kõik need kogemused, mida olen saanud vabatahtlikuna JCI ja EENAs. EENAs pole tähtsust, kui vana või noor keegi on või millise alaga tegeleb – meid ühendab üks veregrupp! Inimesed, kellega kohtun EENAs, on kulda väärt, suuresti tänu nende olemasolule suudan teha seda, mida praegu teen. Tallinna klubi presidendi aeg andis mulle oskuse oma mõtteid täpselt ja samas lihtsalt välja öelda – see on vajalik mis tahes ametis. Ainult nii saab teisi veenda ja neid kaasata. Enesedistsipliin ja -motivatsioon on tähtsad, kuid üksinda ei tee midagi, kõik suured teod sünnivad koostöös, selleks aga on tarvis suhtlemisoskust ja -võrgustikku, mis algab tegelikust ja positiivsest huvist inimeste vastu.

***EENAs pole tähtsust, kui vana või noor keegi on või millise alaga tegeleb – meid ühendab üks veregrupp!
Inimesed on kulda väärt, suuresti tänu nende olemasolule suudan teha seda, mida praegu teen.***

Minu tegemistes on tähtsad veel märksõnad ühiskond, keskkond, innovatsioon. Ettevõtlikkuse aluseks on aga usk sellesse, mida teed: sul on visioon ja sa usud, et suudad jõuda selleni. Kohalejõudmine on nagu kõrghoone katusel liikumine: kui astud sammhaaval ega heida pilku allapoole, siis liigud edasi; kui aga endas kahtled ja ringi vaatad, siis võid katuselt kukkuda. Nii ei tohi ka mina mõelda: oh, terve maailm, vaid tuleb teha sammhaaval tavalisi asju: koosolekud, selgitamised, meilid, telefonikõned, kokulepped... Ja uskuda, et meie tegemistest, ka sellest, mida teeme EENAs, saab maailm paremaks.

Heidi-Ingrid Maaroo

EENA Aasta Naine 1993. Tartu Ülikooli arstiteaduskonna emeriitprofessor. Kahe poja ema ja kolme lapselapse vanaema.

Ettevõtlikkus ei ole ühekordne pingutus, vaid pigem elukestev käitumine. Sellega seostub otsustusvõime, võimelisus tunnistada muutusi ja otsida uut nii oma ametis kui ka muudes tegevustes. Neid isikuomadusi arendades on võimalik keerulisi olukordigi ette näha ja ära hoida.

Ettevõtlikkus ei ole ühekordne pingutus, vaid pigem elukestev käitumine.

Tänapäeva kooliprogrammides räägitakse palju ettevõtlikkuse ja loovuse arendamisest. Enda kogemusel võin kinnitada, et nende omaduste alged on kindlasti määratud geneetiliselt, kuid otsustab ka arengukeskkond. Minu ema ja isa olid minu arvates väga ettevõtlikud, kui nad otsustasid noores Eesti Vabariigis möödunud sajandi 20. aastatel asuda õppima ülikooli kaugelt Saaremaalt. Kui ema jäi sõjajärgses

Kas ettevõtlikuks sünnitakse? Elu võib küll ettevõtlikuks kujundada. Aga kui ma mõtlen tagasi oma lapsepõlvele Saaremaal Leisi kandis, kus peale minu oli suvel veel kümnekond sugulasest eakaaslast, siis miskipärast pidin mina alati olema mereröövlite pealik. Veidi suuremaks kasvades hakkasin võrkpalli mängima ja pidin ikka olema võistkonna kapten. Võib-olla on juhtimine ja eestvedamine tõesti veres. Seepeale ei oska ma muud kosta kui oma lemmiklauset: „Täiesti võimalik, et kõik on võimalik!”

Täiesti võimalik, et kõik on võimalik!

Eestis üksinda kahe lapsega, pidi ta olema vägagi iseseisev ja otsustav ning ta sai hakkama kõigega. Arvan, et sellised pärilikud omadused ja lapsepõlvekeskkond kujundasid ka minus suhtumise, et ilma tööta ja pealehakkamiseta elus hakkama ei saa.

Mul on väga vedanud, et kõikides mu ettevõtmistes on mind usaldatud ning olen saanud oma tegevuse eest vastutada. Ei piisa, et oled asjade algataja, peab olema ka kaasatulejaid, samuti tuleb endal kaasmõttelejaid innustada. Minu algatatud uued projektid on jõu saanud just paljude kolleegide toetusest. Ettevõtlikkus elustiilina nõuab loovust, kolleegiaalsust, võimet vastutada ja suurt pühendumist.

Ei piisa, et oled asjade algataja, peab olema ka kaasatulejaid.

Sirje Küttis

EENA asutajaliige, juhatuse liige ja asepresident 1992–1997, EENA president 1999–2005, BPW Europe komitee liige 1997–2003. Gersi Stiilistuudio omanik. Tütre ja poja ema, kahe tütrepoja ja kahe pojapoja vanaema.

EENA on mind tublisti arendanud. Minu presidendi-aja suurim väljakutse oli BPW Euroopa kongress Tallinnas 2000. aastal. Korraldajatena veendusime, et olemasolevate inimeste ja võimalustega saab tekitada kooslust, mis toimib. Suutsime pakkuda sisukaid elamusi, sealjuures rahaliselt hästi toime tulles. Tänuõnu tolle kongressi eest jagatakse veel praegugi, kui puutun BPWsse kuulujatega väljaspool Eestit kokku. Arvan, et vabatahtlikku organisatsiooni ei saa juhtida rangete eeskirjade ja käskude järgi, vaid n-ö pehmemalt, et ei kaoks vabast tahtest tulenev tegutsemisrõõm. Raha-asjad peavad ka EENAs olema korras, kuid vabatahtlik ühendus peab inimestele andma ennekõike suhtlemis- ja tegutsemisrõõmu, mida omakorda jagame teistele enda ümber. Organisatsiooni kaudu saab osaleda ühiskonnaelus enam, kui seda suudab igaüks üksinda. Ja muidugi annab EENA kui rahvusvaheline ühendus laiema pilgu – selles veendusin, kui olin BPW Europe komitee liige.

Vabatahtlikku organisatsiooni ei saa juhtida rangete eeskirjade ja käskude järgi, vaid n-ö pehmemalt, et ei kaoks vabast tahtest tulenev tegutsemisrõõm.

Nagu kõigi meie, nii ka minu igapäevatöö on edenenud koos Eesti arenguga. Oma äri loomise võimalused sain ühest esimesest välisfirmade Eesti esindusest Baltimpexist, kus abikaasa Indrekuga 90ndate algul töötasime. Baltimpex lõi ettevõtteid välismaale vahendades aluse Eesti vabariigi ekspordile. Suhtevõrgustik väljapoole Eestit laienes tollal ka isiklikult – meie tütre Gerliil oli Soomes kirjasõbranna, kelle ema osutus Ameerika ilutee-

nindusketi Beauty for all Seasons (Beauty) esindajaks Soomes. Temalt ostsingi Beauty stardipaketi ja alustasin, kuigi mu teadmised sel alal piirdusid ripsmetuši kasutamisega. Võtsin kokku julguse (risk ja julgus kuuluvad kindlasti ettevõtluse juurde), õppisin ise ja jagasin oma teadmisi. Huvi ja vajadus olid tohutud, sest selle ala turunišš oli tühi. „Me kuulasime ja vaatasime sind, silmad pärani!” tunnistasid naised, kellele esinesin või kes käisid minu juures nõu saamas. Äri mõttes oli kasu mu põhiharidusest – olen Tartu Ülikoolis lõpetanud rahanduse ja krediidi eriala. Mul läks hästi nii kohapeal kui ka rahvusvaheliselt, juba 1994. aastal võitsin Beauty parimatele mõeldud preemiareisi, Kariibi mere kruuisi. Reisida ja maailma näha olen saanud nii EENA kui ka oma ettevõtte kaudu rohkesti.

Suhtevõrgustik on väga palju aidanud. Olen kogunud, et maailm on väike ja juhusel (loe: võimalusel) on suur roll. Masu ajal on Gersile, mis on algusajaga võrreldes juuksuri- jt teenuste võrra palju laienenud, olnud oluline märksõna Biosculpture geel. Tegemist on orgaanikal põhinevate geelküüntega, mis ei riku kliendi küüsi ega tegija tervist, on tolmu-, lõhna- ja allergeenidevaba ja mille on heaks kiitnud ka ülemaailmne rinnavähi vastu võitlemise organisatsioon. Biosculpture taga on jällegi rahvusvaheline võrgustik, alguse saanud Lõuna-Aafrikast. Mina nägin geeli Londoni messil ja ostsin sisse Rootsist – sealne esindaja teadis mind aga Beauty ajast. Nüüd olen Biosculpture maaletooja kogu Baltikumis. Biosculpture kaudu jõudsin kaubamärgini Healthy Joy, mis on

Suhtevõrgustik on väga palju aidanud. Olen kogunud, et maailm on väike ja juhusel (loe: võimalusel) on suur roll.

pärit Hiinast. 2011. aasta algul käisin Hiinas ja nägin, milline fantastiline maa see on. Usun sellesse, mida see kaubamärk tervise heaks pakub, kasutades nii Hiina meditsiini aastatuhandete jooksul kogunenud teadmisi kui nanotehnoloogiat. Olen nüüd Healthy Joy esindaja nii Eestis kui ka Soomes. Tänavu sügisel avasime Tallinnas Liivalaia 40 uue tervisesalongi, kus pakume Hiina rahvameditsiinil põhinevaid protseduure ja tooteid. Sealsamas kõrval on Gersi uued ruumid. Soovin, et kliendid tunneksid end meie salongides suurepäraselt ja tuleksid meile ikka ja jälle tagasi. See on võimalik üksnes siis, kui meie töötajad – Gersis kokku paarkümmend – tunnevad end oma tööd tehes hästi. „Oska hinnata neid, kes oma tööd tunnevad ja hästi teevad!” Selle põhimõtte järgi kohtles mind Beauty ja sama püüan teha oma töötajatega. Hea tagasiside nii klientidelt kui ka töötajatelt on oluline ja toetav, sest iluteenindus on keeruline ja nõuab stressitaluvust.

Stiilistuudio esialgselt soovitud nimes GRIS oleksid olnud meie pere kõigi liikmete – tütar Gerli, poeg Raini, abikaasa Indreku ja minu – nimede algustähed, kuid kuna selgus, et selline firmanimi oli juba olemas, siis jäi meile Gersi, milles kajastuvad Gerli ja Sirje nimed. See aga ei tähenda, et mehed oleksid eemal. Neil on küll omad tegemised, kuid ilma kogu pere toetuseta oleks väga raske olla ettevõtja. Firma algusaegadel tegime kõike koos ja unustasime vahepeal söömise sootuks! Mu tütar Gerli ja minia Kai on Gersiga praegu tihedalt seotud, firma tulevikule mõeldes loodan nii nendele kui ka lastelastele – hea väljanägemine on ju ka poistele ja meestele tähtis.

Oska hinnata neid, kes oma tööd tunnevad ja hästi teevad!

Marju Lauristin

EENA Aastate Naine 1997. Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi professor. Kahe tütre ema, kuue lapselapse vanaema ja kolme lapselapselapse vanavanaema.

Kas mina olen ettevõtlik? Mul on raske sellele küsimusele vastata. Üks kahest – kas ma pole üldse ettevõtlik või olen ettevõtlik kõiges, mida teen. Üldse pole ma ettevõtlik kitsamas ärilises mõttes – mul pole selleks annet ega huvi. Laiemalt aga vist olen ettevõtlik olnud kõiges, mida olen elus teinud, sest kipun olema ise algataja, mitte teistelt ideid või asjade äratagemist ootaja. Nagu selliste tüüpidega tihti juhtub, jätan sageli oma ideed ise lõpuni teostamata ja tunnen rõõmu, kui keegi teine neist kinni haarab ja ära teeb.

Olen ettevõtlik olnud kõiges, mida olen elus teinud, sest kipun olema ise algataja, mitte teistelt ideid või asjade äratagemist ootaja.

Lee Murrand

EENA liige 1994. aastast, olnud korduvalt EENA juhatuse liige. BPW Estonia Ettevõtlusklubi asutajaliige. Reklaamiagentuuri Hunt juht ja omanik. Tenniseklubi TC Reval Ladies liige. Poja ema.

Ülikooliajal Tartus sain tuttavaks Eva Truuverkiga, kui töötasime Eesti esimeses reklaamibüroos Option. Pärast ülikooli kutsuti Evat Tallinna tööle ja tema arvas, et kui jah, siis ainult koos Leega. Mina, sündinud kasvanud tartlane, jätsin koju kirja: „Läksin Tallinna...” ja sinna ma jäin. Firmast, kuhu Evaga tööle läksime, lahkusime peagi, sest sealne tegutsemisstiil tundus meile vastuvõtmatu – arvan, et äri juurde kuulub ausus. Lõime 1994. aastal oma reklaamiagentuuri, kontoriks saime ruumid Sotsiaalministeeriumi majas. Mul polnud Tallinnas tuttavaid ja polnud ka raha, mille eest korterit üürida – magasin sealsamas kontorikummimadratsil. Kliendikontaktide otsinguil jõudsime Reet Laja ja EENAni. Olime tollal EENA noorimad liikmed, EENA võrgustik oli meile hädavajalik, aga ka meie ise olime aktiivsed ja EENAle kasulikud – näiteks mõtlesime välja EENA naisettevõtlusmessi (messid olid tollal väga populaarsed) ja olime selle korraldajate seas.

Naise tee selleni, et teda võetaks arvestatava ja usaldatava äripartnerina, on palju okkalisem kui mehel.

Oma firmat alustades polnud meil õigupoolest mitte midagi peale suure tahtmise. Tegime pikki tööpäevi, õhtuti õppisime EBSis – minul oli finantsteadmisi eriti vaja, kuna olin Tartu Ülikooli lõpetanud eesti filoloogina. Ettevõtteid, kellele reklaamiteenuseid pakkusime, juhtisid enamasti palju vanemad inimesed, kellest enamik olid mehed. Tuli end, maksu mis maksab, maksma panna! Taipasin, et välise ilu või sarmiga seda ei saavuta, tuleb näidata, et mul on ka ajudes midagi. Iga kohtumise eel tegin kliendi

põhjaliku taustauuringu ja pakkusin vähemalt kolme lahendust. Ajal, mil interneti veel polnud, oli infot saada keeruline, kuid vaev tasus ära. Põhjalikku ettevalmistust kliendiga suhtlemisel pean seni äärmiselt tähtsaks.

1998. aastast olen reklaamiagentuuri Hunt omanik. Masu kibedaima aja elasin üle tänu Evaga koos rajatud firma algusaegadel saadud karastusele ja kogemustele. Liiga suuri riske võtmast on mind takistanud naiselik alalhoidlikkus, mida, tõi küll, tavatsetakse nimetada talupojatarkuseks. Turundus- ja reklaamimaailm, kus tegutsen, toimib mehelike reeglite järgi. Et konkurents is püsida, on naisel vaja end mitu korda rohkem tõestada kui mehel. Loomingulisus on sel alal enesestmõistetav, kuid peale selle tulevad mängu „pisi-asjad”, nagu korrektsus, täpsus ja järjekindlus. Ma ei saa lubada endale hiljaks jäämist ega seda, et mu paberid oleksid pilli-palla. Mehele seda ehk andestataks, naisele mitte. Naise tee selleni, et teda võetaks arvestatava ja usaldatava äripartnerina, on palju okkalisem kui mehel.

Tundub, et tihtilugu pelgame seda, mis on esialgu ületamatu ja võõras, nii elus kui ka äris. Kuid kunagi ei anta rohkem õlule, kui jaksad kanda. Olen käinud ligi 6000 m kõrguse Kilimanjaro tipus, omamata mäekogemust, samuti Gruusias ja Hiinas mägi-rattamatkadel ilma eelnevate eritreeninguteta. Eriolukordades saab end igal moel proovile panna. Kilimanjarol tuli mul võtta matkajuhi roll ning teha otsus, kas minna edasi. Seda saime teha ainult siis, kui oli võimalik läbimärjad riided kuivatada ja päike kas või tantsu ja loitsu abiga välja võluda. Kas toimis tants või oli meie mõttejõul nii suur võim, igatahes

hommikul paistis päike. Hiljem ahhetas enamik mu matkamuljete kuulajatest ja arvas, et ei saaks hakka. Arvan, et tegemist pole saamatusega, vaid pigem eelkartuse ja alalhoidlikkusega.

Kas karjäär või lapse sünd? Mõlemad on võimalikud! Mu poja sündis siis, kui majandus liikus täiel kiirusel ning tööd tuli teha joostes. Võtsin kokku kogu oma tarkuse, harjutasin lapse magama kellast kellani ning ajal, kui tema minu töö juures rōdul und nägi, koh-tusin klientidega. Selle ajaga tegin ära peaaegu kogu tööpäeva toimetused, vahel näpistasin õhtust lisaks.

Melika Kiilmaa

BPW Estonia liige 2006. aastast. AS EMT juriidilise osakonna juhataja. Tütre ja poja ema.

Minu jaoks on ettevõtlikkus peale osaluse mõnes äris ka elustiil või iseloomuomadus. Juristitöö on viinud mind kokku suuremate ja väiksemate ettevõtjatega ning minu kogemust mööda on nende edu ja õnne taga lisaks töökusele ja riskialtile tegutsemisele tihti ka jäägitu pühendumus, soov midagi ära teha ning julgus oma otsuseid ümber vaadata. Viimased kolm nimetatut on ka mulle üha rohkem loomuomased. Keskkooli lõpul unistasin pankurikarjäärist ja plaanisin majandust õppima minna, kuid sattusin koos sõbrannaga ka õigusteaduskonna sisseastumiseksamitele ning saime sisse. Saatuse ironiana oli mu esimene tööandja Eesti Pank, kus aastate jooksul sain päris hea ettekujutuse riigi rahanduse korraldusest ja panganduse olemusest. Majanduses toimuvat jälgin tänini suure huviga.

Juristitööd olen nautinud juba karjääri algusest peale, praeguseks ligi 15 aastat. Lisaks töökogemusele riigipangas olen proovinud kätt nõustajana advokaadibüroos ning viimased viis aastat Eesti suurima mobiilsideoperaatori AS EMT juriidilist teenindust koordineerides. Telekommunikatsioon on valdkond, kus pidevalt tegeldakse n-õ homsete

EENAle olen jäänud truuks, sest minu arvates on see Eesti kõige sisukam naisorganisatsioon. Aastal 2011 olin EENA Ettevõtlusklubi üks asutajaid. Klubi loomise tingis EENAsse kuuluvate ettevõtjate soov omavahel tihedamalt suhelda ja saada tuge igapäevastes tegemistes.

EENAle olen jäänud truuks, sest minu arvates on see Eesti kõige sisukam naisorganisatsioon.

võimaluste loomisega ning see on äärmiselt põnev ka ettevõtte juristile. Tegevjuhtkonna liikmena on mul võimalik olla nii ettevõtte igapäevajuhtimise kui tuleviku kujundamise juures. Töövälisel ajal pühendun oma perele, sõpradele ja hobidele. Naudin väga lugemist, tennisemängu ja merd, eriti avamerepurjetamist.

Edu ja õnne taga on lisaks töökusele ja riskialtile tegutsemisele tihti ka jäägitu pühendumus, soov midagi ära teha ning julgus oma otsuseid ümber vaadata.

EENAsse sattusin sooviga vahetada kontakte ja saada osa klubilisest tegevusest ning teostada end ühiskondlikult. EENA tegevussfäär ja rahvusvaheline mõõde pakuvad selleks mitmesuguseid võimalusi heategevusest kuni ühiskondlikult aktuaalsete küsimuste tõstatamiseni ning nende lahendamisele kaasa aitamiseni – parim näide on EENA palgalõhe kampaania. Mulle on südamelähedane ka see, et meie organisatsioon tunnustab võimekaid Eesti naisi.

Aet Maatee

BPW Estonia Aasta Naine 2009.
Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse juhataja,
nelja tütre ema ja ühe tütrepoja vanaema.

Mulle tundub nii, et ettevõtlikkus on valmisolek anda ära oma sisejõud kogunisti ja teadlik olles, et igal teol on tagajärg. Mind käivitab loomisrõõm ja paljude loovuste sünnihetkede juures olemine. Ääretult tähtis on empaatia, tundmaks ära need, kes on valmis plahvatuslikult süttima ja panustama. Olen õnnelik, sest olen näinud, kuidas tekib sünergiline loovus, mille väest sünnib midagi erilist, mis järgmisel hetkel võib teha õnnelikuks nii paljusid. Laulu- ja tantsupidu on tugev ja tohutu jõuga meedium, mis võimendab õnnetunde ja seetõttu on

Mulle tundub nii, et ettevõtlikkus on valmisolek anda ära oma sisejõud kogunisti ja teadlik olles, et igal teol on tagajärg.

seotud suure vastutusega. Tuleb ette olukordi, kus pead jääma lõpuni endale kindlaks. Aastad on toonud mu kõrvale väga palju pühendunud inimesi, kes kulminatsioonihetkel – peonädalal – leiavad endas meeletu jõu ja suudavad endast anda enam, kui nad isegi usuksid. Haarates

üldpilti, tuleb ära tabada hetk, millal üks või teine meeskonnaliige vajab terake puhkust, jõudu juurde. Väikestes asjadesse ei tohi lahustuda ja stressitaluvus peab olema ennekuulmatu.

Seda kõike olen saanud harjutada oma peres juba 30 aastat – nii vana on praegu mu neljast tütre vanim. Suure pere emal tuleb ikka olla ajast mõni samm ees ja jälgida, mis järjekorras asju teed, et kõigil oleks hea. Mu vanima ja noorima tütre vanusevahe on 10 aastat ja nii on mul kodus nagu põlvkondade peegel, mille abil olen kursis erinevate mõttemaailmadega, tajudes, mis kellelegi on tähtis. Nõnda on olnud võimalik kujundada nii laste kui ka täiskasvanute laulu- ja tantsupeo sõnumit.

Tasakaalu ja kindlustunnet aitab hoida mu psühholoogist abikaasa, tema suur lugemus annab mulle kursisoleku maailma asjadega. Meie pere põhiaktsiad on raamatutes – ainus ruum, kus meil raamatuid pole, on vannituba. Rahu taastab minus kodulinn Pärnu. Kui Tallinnast koju sõidan, siis aeg aeglustub juba tee peal nagu Fellini filmis... Pärnu on parim paik lastele sirgumiseks.

Laulu- ja tantsupidu on rituaal, mis annab kinnitust, et oleme üks rahvas, üks maa. Muidu kinnised ja omaette, oleme õnneks peopäevil erakordselt avatud. See pidu on meie oma lugu, mis koosneb tuhandete inimeste lugudest. See on kui omakootud kampsun, tuhandetest käsitsi kootud silmadest hoolikalt sõlmitud – kampsun soojendab ja soojus ühendab. Laulu- ja tantsupidu on meie lugude jutustamise koht ja neis lugudes kajastub see, mis on meile tähtis, mille järele meil on nälg. Kui meil ei oleks oma lugude jutustamise võimalust ja kohta, siis laguneksime koost.

Koos oma hääde kolleegidega laulu- ja tantsupeo ettevalmistamist ja käiku juhtides tunnetan peale tohutu vastutuse rahulolu ja põnevustki, sest ükski päev ei ole teisega sarnane. Kõikide pidude sünnilood on erinevad, koosloome on iga kord uus. Eelseisva 2014. aasta laulu- ja tantsupeo põhisõnum on „Aja puudutus. Puudutuse aeg”. Kui varem on pidude keskpunktis olnud mets ja meri, ilmapuu, üheshingamine, maa ja ilm, siis nüüd keskendume inimesele sellel maal, igapähele meist.

Tahame koos mõelda selle üle, et kinniste eestlastena peaksime avatumalt ja palju enam jagama kaaslastega nii oma võlu kui ka valu, me ei tohiks nii paljut jätta eneste sisse. Nagu ütleb Hando

Runnel oma luuleridades: „...Puudutus on puhkemine väljapoole./ Puudutamine on enese ulatamine teisele./---/ Võta mu puudutus vastu, luba mul elada./ Ma ootan su puudutamist vastu.”

Kui meil ei oleks oma lugude jutustamise võimalust ja kohta, siis laguneksime koost.

Eva Jansen-Diener

BPW Estonia liige 2010. aastast. Nõustamis- ja audiitorettevõtte PricewaterhouseCoopers (PwC) Eesti osakonna direktor. Tütre ema.

Minu jaoks on ettevõtlikkus pikaajaline edukas töötamine suures rahvusvahelises ettevõttes. Tulin PwCsse pärast Stockholmi Majanduskõrgkooli lõpetamist ja olen siin püsinud rohkem kui 14 aastat. PwC strateegia üle maailma (PwC on esindatud kõikides maailmajagudes, enam kui 150 riigis) ongi värvata noori ja kasvatada neist oma ala asjatundjad, kes oleksid ühteaegu nii erinevate ärivaldkondade eksperdid kui ka juhid. Audiitor-, nõustamis- ja koolitusfirma müüb eelkõige finantsalast usaldusteenust, mistõttu peab igal PwCsse kuulujal olema hea suhtlemisoskus, tiimitöö sobivus, samuti numbriline võimekus ning kiire loogiline mõtlemine. Vaja on ka tublisti saavutusvajadust, mis on ettevõtlikkusega tihedalt seotud mõiste.

Minu jaoks on ettevõtlikkus pikaajaline edukas töötamine suures rahvusvahelises ettevõttes.

Karjääriastmeid on meie firmas kümme, kõige kõrgem aste tähendab partneriks olemist ehk ettevõtte omanikeringi kuulumist. Mina olen jõudnud kaheksandale astmele, olles 110 töötaja ja kahe partneriga Eesti PwCs üks neljast direktorist. Pean

tagama, et meie töötajatel jätkuks saavutusvajadustele vastavat tööd, partnerid aga pean kindlustama omanikutuluga. Mu kohus on juhtida inimesi ja protsesse nii, nagu oleks tegemist mu oma firmaga. Sellepärast oli päris loomulik, et ma ei pidanud töös vahet enne ega pärast tütar Maria sündi 2004. aastal. Maria oli mul tööl pisikesest peale kaasas, tegin tööd mõnu ning rõõmuga.

Paar aastat tagasi leidsin internetist BPW Estonia kodulehe ja tundsin, et selles organisatsioonis on midagi, millest mul oli senise hea karjääri kõrval puudus – laiemast maailmanägemisest. Oma igapäevatöös olin kokku puutunud põhiliselt noortega ja meestega, sest noored on meie PwC töötajad ja Eesti suuremate ettevõtete eesotsas on (noored) mehed. Selliseid naisi, keda näen EENAs, polnud ma varem kohanud – kui ehk ainult mu oma tubli ema välja arvata. Lausa hämmastav on see küpsus ja väarikus, millega EENAKad juhivad oma (väike)firmasid, ja kuidas ollakse valmis üksteist aitama. EENAt juhitakse hästi – ilma võimuvõngedeta, samas fookust kaotamata, rahulikult ja konstruktiivselt. Selles organisatsioonis olen tundnud eri vanuses naiste vahelist head energiat.

Kristina Šmigun-Vähi

BPW Estonia Aasta Naine 2010. Sportlane, kahekordne olümpiavõitja, kes kuulub maailma tippu naiste murdmaasuusatamises. Tütre ja poja ema.

2005. aasta kevadel kirjutasin oma päevikusse: „Mina olen võitja! Ma olen kogu hooaja vältel terve. Ma olen õnnelik inimene. Mina olen 2006. aasta olümpiavõitja! Kui vett on võimalik muuta mõttega, siis mina suudan oma mõttega teha kõik selleks, et olla ülivõimas ja võitmatu. Ma armastan ennast ja inimesi enda ümber. Ma saan kõik, mida tahan!” Need read kirjutasin peaaegu aasta enne Torino olümpiamänge. Ja Torinos saigi minust võitja! Olen kogu aeg arvanud, et mõtte jõud on meeletult tugev.

Kui suudad mõelda, et suudad, siis suudadki.

Ettevõtlikkus – aga spordis ilma selleta midagi korda ei saada – algab õigest, positiivsest mõtlemisest, mis aitab häälestuda võidule. Mõtlemist kannustavad unistused. Mina, Lõuna-Eesti tavaline tüdruk, olin unistuste nimel valmis end raiuma läbi halli kivi. Vahel sõna otseses mõttes raiusingi, pärast kõva trenni koos õe Katriniga jässakaid puuhalge lõhkudes ja laipväsimumise taevalikkust nautides. Ütlen kõigile: julgege unistada suurelt ka siis, kui keegi teine arvab, et unistus ei vii kuhugi. Kuulake oma sisetunnet ja tegutsege edasi, pühenduge

valitud teele ja andke endast mitte sada, vaid kakssada protsenti. Suur soov, pühendumine ja tahe, meeletu tahe oma unistusi ellu viia viib sihile. Mõnikord võib ka viha olla edasiviiv, lausa hädavajalik. Treenerist isa rahulolematuse käivitas minus tohutu viha, isegi kättemaksusoovi: ma veel näitan! Ma võidan ja saavutan selle, millest unistan! Viha teeb tugevaks. Stardi eel oli vaja tunda eriti sügavat viha – söandan nimetada seda koguni tapjainstinktiiks –, mida pidi jätkuma pika distantsi lõpuks, kui rampväsinuna, piimhape nagu tina lihastes, finiši poole rühkisin. Põlesin võidu eel ihast ja vihast! Kui tahad teoks teha väga suurt unistust, ei saa ilma sellise tundeta hakkama. Kuid tähtis on ka, et saad negatiivsed tunded endast välja elada, ilma et need tasapisi koguneksid ja kipuksid sind hiljem mürgitama.

Elu on nagu suusarada: üles- ja allamäge, mõnikord on kerge, mõnikord raske ja väga raske. On kergem, kui võtta raskusi õppetundidena. Mind on aidanud vanaisa kuldne õpetus: mis ei tapa, teeb tugevaks. Ma pole usklik, ent ma usun, ja see teeb mind tugevamaks. Enne Torinot lugesin meieisapalvet, paludes taevalt armu ja kaitset. Otepääl

on mul oma kuusk, mille juures käin muret kurtmas ja hingerahu saamas, teades, et sisemise rahu pean saavutama lõpuks ikkagi ise. Aga kui vaja, ei tohi kunagi peljata küsida üksteiselt abi. Kuigi olen EENAga vaid põgusalt seotud, olen tunnetanud, et selles ühenduses on tugev omavaheline side, mis aitab ka raskustes.

Ettevõtlikkus algab kodust ja perest, seda kujundavad ema ja isa. Minu vanemad andsid mulle hindamatut – oma aega. Nad olid minu rännakul võitude poole mu abilised, mitte juhid – mina ise juhtisin oma teekonda. Nüüd on minu kord anda sedasama hindamatut teistele, ennekõike aga oma perele: abikaasale Kristjan Thorile, tütar Victoria Krisile ja poeg Kristhor Tomile. Spordist saadud ettevõtlikkust pean oskama kasutada ka edaspidises tööelus.

Oma unistuste teokssaamise teekonna olen ajakirjanik Jaan Martinsoni abiga kirja pannud 2010. aastal ilmunud raamatus „Kristina”. Mul on hea meel, kui see raamat aitab ellu viia paljude lugejate unistusi.

Mõtlemist kannustavad unistused.

Helve Remmelgas

EENA asutajaliige. Tudengikohvik OÜ ja Juhanes OÜ omanik ja juhatuste liige. Kolme tütre ema ja kuue lapselapse vanaema.

Mul on hästi meeles EENA algusaeg, kui Eesti Majandusjuhtide Instituudis, EMIs, lükkasime sööklas laudad kokku ja tegime esimest korda küünlatsere-mooniat. Sealsamas EMIs käisin koos teistega, kellest mitmed on praegu EENAs, ärikursustel. Olin peale TPI lõpetamist olnud riigitööl ja kui see uue aja saabudes otsa sai, siis müüsin vahepeal Viru tänaval ehteid ja olin vanalinnas käsitööpoe juhataja, aga isu oma äri järele läks järjest suuremaks. Nii sündis mu käsitööfirma, millele panin oma kadunud ema nime – Hilda. Mul oli üle Eesti enam kui 40 töötajat, kes tegid ilusat käsitööd, mida müüsin oma poes Tallinnas Vana-Viru tänavas. Koos abikaasa Jüriga, kes mind mu kõigis tegemistes kogu elu on truult toetanud, käisime tollal tihedasti ka messidel Sak-samaal, Rootsis ja Soomes. Muidugi oli mõnigi kord keeruline, kuid mul on tunne, et mind on kogu elu saatnud imelised kaitseinglid ja nende abiga olen ikka leidnud lahenduse. 90ndate teisel poolel, kui käsitöö enam nii nõutud polnud, aitasin rajada Eesti Maja restorani, seejärel aga pakuti mulle kohvikupidamist Tallinna Ülikoolis. Nii sündis Tudengikohvik OÜ, kus praegu on iga päev ametis mu vanim tütar Anne-Ly ja tema tütar Anne-Maria.

Meie Jüriga oleme kolinud maale, Juminda pool-saarele Kolga-Aabla kalurikülla, Jüri isakoju. Plaanime seal avada kodurestorani, selleks lõime Juhanes OÜ. Kodurestoranist saab niisugune söögi-koht, kuhu on mõnus tulla kogu perega, eriti (linna) lastega, kes näeksid seal ka loomi ja linde. Oleme algust teinud, meil on praegu juba mitukümmend lindu – kanad, pardid, haned. Minu lapsepõlv möö-dus Võrumaal ja ma olen kogu elu soovinud maale tagasi jõuda. Ma ei saa aru neist, kes maal elades

virisevad ja kurdavad, minule on maatöö hobi, mis teeb rõõmu ja annab jõudu. Vist on armastus maaelu vastu samuti ettevõtlikkus, sest kui sul on ettevõtlik hing, siis saad maal hakkama ja sul on võimalusi ka muu elu nautimiseks, näiteks reisimiseks – üsna tihti käime külas oma keskmisel tütre Liisil, kes elab ja töötab Brüsselis, samuti oleme käinud palju kauge-matel maadel.

Kui sul on ettevõtlik hing, siis saad maal hakkama.

Hiljuti kohtasin tuttavat, kes mind ammu polnud näinud, ja tema imestas: „Oh, sa oled nii palju alla võtnud!” Mina selgitasin: „Mul on hanedieet!” Tema imestunult: „Mis see veel on? Õpeta mulle ka!” Saime koos suutäie naerda, kui selgitasin, et see on maaelu: hommikul vara tõused, niidad hanedele rohtu, päev läbi liigud ja liigud... Mõnus ju! Põhiline on aga see, et pärast linnaärides tegutsemist saan praegu pakkuda turvalist maakodu oma lapselastele. Nemad tulevad meile alati hea meelega ja mul on sellest ütle-mata hea meel. Mu noorima tütre Kadi kõige vanem poeg Andreas-Pastian on eriline maafänn. Mõni aasta tagasi, kui ta oli esimeses klassis, kirjutas ta oma vanaemast, see tähendab minust, nii: „Minu vanaema on selline, nagu mulle meeldib. Ta käib tööl. Talle ei meeldi arvutis olla. Rohkem on ta maal ja tegeleb taimede ja loomadega. Seal on tal 35 looma, mõned kanad ja pardid on minu omad, on koer ja kassid. Minu vanaema on lahe!”

Mulle meeldib väga olla lahe vanaema, aga EENAgas tahan samuti ikka olla seotud, kohata siin häid tutta-vaid ja meie ühenduse heale käekäigule kaasa aidata.

Foto Tiit Kõha

Hille Karm

EENA asutajaliige. Ajakirjanik ja kirjanik, töötanud mitme trükiväljaande, sh ajakirja Eesti Naine, toimetuses. Jutu-, eluloo- ja kogupereraamatute autor. 1997. aastast seotud ERGO Kindlustusega, olnud selles ettevõttes kommunikatsioonijuht, nüüd turundusosakonnas. Kahe tütre ema ja kolme lapselapse vanaema.

Palusin mitmel EENA-kaaslasel ja Aasta Naisel jagada kogemust, mida neile tähendab ettevõtlik ellusuhutumine. Nii sündisid selle kogumiku eelmiste lehekülgede portreelood. Kahjuks oli võimatu kirjutada kõigist, kes EENAGA seotud, kuigi lugu väärinuksid kõik. Praegusesse valikusse jäid ametilt ja vanuselt erinevad inimesed, sest erinevus annab EENALE värvi ja väärtust. Samas on EENASse kuulujate lugudes palju ühist ja loodetavasti annavad need kokku ettekujutuse sünergiast, mis meid EENAs seob. EENAt sobib võrrelda nii laevaga, kus valitseb hea tiimivaim, kui ka puuga, mille kahar võra sünnib iga oksa tugevusest – sestap on puu sümbol märgata meie kogumiku kaanel.

On inimlik, et soovime juubeli puhul tuua esile parima ega kipu mõõnaaegu meenutama. Sageli jõuame eduni aga just läbi raskuste, olgugi need meie lugudes üksnes aimatavad. Elu ilma ebaõnnestumisteta oleks loodusseaduste vastane – seda teadmist olen eneses hoidnud. Teisisõnu: aeg-ajalt kukkuda on loomulik, tähtis on, et suudaksid juhtunust õppida ja tõuseksid iga kord jälle jalule. Kuna mina pole sündinud optimist, on mul selle tõe järgimisega üksjagu tegemist. Mõnikord tajun mõõna üksnes enese sise-muses ja seda näevad vaid mu lähedased. Ilmselt on sama lugu tihti ka EENA-kaaslastega, keda kaugemal seisjad võivad enamasti ainult kadestada: „Oh, mis sinul viga, sul tuleb kõik nii kergelt, oled ju nii tubli!”

Oma tee ja tõe otsimine, kahtlused ja kõhklused, Tae-va ja Maa vahel kõikumine, armastatud ja harjumuspärasest ametist koondamine, tervisehädad – kõike on ette tulnud. Tähtis on taas tõusta ja edasi minna. Tubliduse taga on tubli annus tööd iseendaga, samuti

julgus teha õigeid valikuid ja taip ning ettevõtlikkus õigel ajal õigelt inimestelt, mõnikord ka Loojalt, abi paluda.

Mida aasta edasi, seda enam tunnetan tänamise tähtsust ja vajadust olla tänulik. Mul on olnud õnne tööta-da kolmes, aina kasvavas ettevõttes: TPI (praeguse nimega Tallinna Tehnikaülikool), kus pärast Tartu Ülikooli lõpetamist ajalehte toimetasin; Eesti vanim ja soliidseim naisteajakiri Eesti Naine; kindlustusselts ERGO. Kõikjal on mul olnud suurepärased kolleegid. Eesti Naise toimetajana sattusin Soome äri- ja ameti-naiste aastakoosolekule, kus mõtlesin: seesugusesse ühendusse tahaksin kuuluda! Mõne aja pärast trehvasin juhuslikult oma ülikoolikaaslast Reet Laja, kellelt sain teada, et samalaadne ühendus on Eestis loomisel. Ajakirjanikuna oli mul huvi uudisest kirjutada ja nii sai minust üsna juhuslikult ning samas loomulikult EENA asutajaliige. Selle ja teiste juhuste eest, mis on viinud mind mõttekaaslaste sekka, olen väga tänulik.

Olen teoks teinud oma unistuse ja päevatöö kõrval kirjutanud raamatuid. Hakkasin seda tegema tänu oma vanema tütre Tiina lastele, kes ajendasid lugusid rääkima ja kirja panema, pildid aga joonistas lugude juurde mu noorem tütar Reet. Niisuguselgi kombel võib ilmsiks tulla pere tähtsus ja toetus ning põlv-kondadevaheline side. Minu kogemus kinnitab, et vahel täituvad soovid alles aja jooksul, küpsedes.

Unistusi tuleb alles hoida, sest nende teokssaamiseks on aega seni, kuni elame. Ja pead ei tasu kunagi kaotada, sest elu tahab seda mõnikord silitada.

BPW Estonia presidendid

1992–1998 Reet Laja

1999–2005 Sirje Küttis

2008–2010 Jana Raud

1998–1999 Kersti Kurre

2005–2008 Tiina Saar

2010– Pille Ruul

BPW Estonia liikmed

Ettevõtlikusklubi

Ester Eomois
Yvelin Karu-Veskioja
Leena Kivisild
Leela Lilleorg
Küllli Meister
Lee Murrand
Veronika Portsmuth
Riina Roosipuu
Käty Saluveer
Kersti Uudla

Pärnu klubi

Riina Altpere
Margit Eichen
Regina Gololob
Rita Kaas
Eveli Loorents
Orvika Reilend
Irina Talviste
Karin Tennison
Marika Valter

Rannamõisa klubi

Siret Antsov
Elina Konsa
Sirje Lehtmaa
Eevi Leidsaar
Anu-Liis Lember

Siiri Martin
Urve Putnik
Kristi Pärt
Heidi Rips
Kaja Sakala
Iris Sepman
Kaie Sestverk
Silvia Sirel
Ülle Soosaar
Tiia Spitsõn
Inge Strahov

Tallinna klubi

Kärt Blumberg
Maie Egipt
Triin Jakk
Eva Jansen-Diener
Kai Jaumees
Karin Juhat
Ülle Järv
Hille Karm
Urve Karmo
Anu Karu
Ellen Keerd
Melika Kiilmaa
Riina Kitt
Kersti Kurre
Johanna Kõva
Riina Kütt
Sirje Küttis
Krista Laanet
Reet Laja

Ülle Liimets
Malle Lind
Merli Lindberg
Anne Lindma
Külliki Luks
Reet Made
Kaie Masing
Kadri Mägi
Riina Napits
Lea Nõmmik
Maie Oblikas
Kati Ojaver-Heidemann
Gerli Oks
Eha Pajumets
Kari Pavelson
Riina Pihlakas
Elo Piksarv
Virve Poom
Krista Puusepp
Riina Reimann
Tiiu Tatjana Reinbusch
Helve Rimmelgas
Svea Rohtla
Pille Ruul
Tiina Rämmeld
Ira Räpp
Kärt Saldre
Marje Saldre
Tiina Saron
Annika Saukas
Tiiu Sepp
Ille Soome
Inga Stelmak

Katrin Sulg
Aime Tahvonen
Ragne Talv
Ene Tammsaar
Katrin Tammsaar
Mare Treiberg
Eva Truuverk
Küllli Ummer
Ulvi Valter
Marje Vihula
Anu Viks

Tartu klubi

Anneli Aun
Kariina Ingver
Maire Koppel
Heli Peetsmann
Sirje Peiker
Riina Piigli
Sirje Pärn
Anu Ruut
Tea Tassa
Ludmilla Tsirel
Agne Tsääro
Lea Voltri

Summary

Business and Professional Women Estonia, EENA for short in Estonian, has become a symbol for women who dare and make a difference, in their lives as well as in society generally.

This richly illustrated publication which is devoted to the 20th anniversary of the organisation takes you on a fascinating journey through two decades of BPW Estonia's impressive history, activities and achievements.

The foreword, written by BPW Estonia's President since 2010 Pille Ruul, provides an insight into what BPW Estonia is and how it has fared during the twenty years focusing on the true richness of the organisation – its diverse membership from among business and professional women across all sectors.

The next chapter provides a glimpse into BPW Estonia's formative years outlining the challenges faced by Estonia and women in the turbulent times of the early 1990s marked by re-establishment of independence, transition to a market economy and opening up of opportunities to start a private business. Women needed knowledge and support to cope with new realities, they needed business and leadership skills, encouragement, new role models, training. Participating in business courses provided by the Women's Training Centre women forged personal relationships and developed networks which led to the establishment of BPW Estonia on 11 November 1992 at a founding meeting with BPW Estonia's supporter and godmother Margareta Ling-Vannerus from Sweden present and Reet Laja elected as its first president.

In 1993, BPW Estonia joined the International Federation of Business and Professional Women sharing fully its aims of developing the professional and leadership potential of women at all levels.

BPW Estonia's activities range from promoting women in business and professions, nominating the Woman of the Year to highlight women's contributions, running equal pay campaigns, implementing

women's empowerment projects to training, charitable, sports and recreational activities and networking. BPW Estonia is visible and well-known for all this. In the publication you find the full list of the Woman of the Year(s) recipients since 1993, all of them remarkable women who have achieved extraordinary outcomes and serve as inspiration to others.

One of the chapters discusses BPW Estonia's international cooperation the highlights of which have been participation in BPW International and BPW Europe conferences, and Presidents' meetings. Furthermore, BPW Estonia hosted the BPW European Congress in 2000 which has so far remained the biggest women's conference in Estonia in terms of the number of participants. Visits to Estonia have been paid by BPW International Presidents Livia Ricci in 1996, Pat Harrison in 2000 and Elizabeth Benham in 2010.

The book offers exciting personal stories and narratives whereby painting a vivid picture of what it means for the person involved to have been nominated a Woman of the Year, be BPW Estonia's President or a member. The key message is: I wouldn't be the person I am now without the experience and support I gained from BPW Estonia.

The numerous full-colour photographs with incisive captions speak for themselves reminding us of the past and documenting the present, conveying the emotion and the excitement.

Where is BPW Estonia now? With five clubs and over one hundred active members it is faring well. Whereas twenty years back we got a lot of support from our Swedish godmother, we are now becoming godmother to a BPW club in Norway. And our long-term member Eva Truuverk, the coordinator of "Let's do it/World Cleanup 2012", has been nominated the Woman of the Week (100) by BPW International. So, BPW Estonia is making history and it is time to celebrate.

Further information about BPW Estonia
www.bpw-estonia.ee

BPW Internationali palve

Hoia meid, Jumal, väikluse eest,
lase meil olla suuremeelne oma mõtetes, sõnades ja tegudes.

Saagem vabaks kuulujuttudest ja isekusest,
loobugem silmakirjatsemisest,
olgem üksteise vastu avatud,
enesehaletsuseta ja eelarvamusteta.

Ärgem mõistkem kedagi kiirustades hukka,
ilma et oleksime asjadest õigesti aru saanud.

Luba meil anda endast kõike õigeaegselt,
anna meile rahu, tasakaalukust ja õilsust,
õpeta meid kasutama meie häid mõtteid õigesti ja kartmatult.

Aita meil aru saada, et meie erinevused on tühised –
tegelikult oleme kõik sarnased.

Aita meil jõuda selleni, et suhtuksime kaaslastesse jaatavalt
ja tunneksime ära inimese enda kõrval läbi iseenda.

Jumal, ära lase meil unustada olla üksteise vastu sõbralik.

Koostatud BPW Internationali algusaastail

BPW Estonia tänab südamest kõiki, kes aitasid kaasa juubelialbumi valmimisele

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon
Estonian Association of Business and Professional Women

ISBN 978-9985-837-05-4

9 789985 837054